Արցախանգ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

Novembre - Décembre 2015

N° 201

Défaite ou victoire?

"La Suisse a violé la liberté d'expression du Turc Dogu Perinçek", "Qualifier le génocide arménien de "mensonge" n'est pas un délit pour la Cour européenne des droits de l'homme", "Nier le génocide arménien n'est pas un délit", "La liberté d'expression l'emporte sur le génocide arménien", "La CEDH réhabilite un négationniste turc", "Liberté pour les négationnistes du génocide arménien" ...

Voici quelques-uns des titres des journaux du 16 octobre 2015 suite à l'arrêt définitif rendu la veille par la Grande Chambre de la Cour européenne des droits de l'homme. Ils arborent une photo de Dogu Perinçek rayonnant et tout sourire, le reflet parfait du cynisme et du mépris envers les descendants des victimes du génocide. C'est une grande déception pour les Arméniens du monde entier en cette année de commémoration riche en événements marquants qui ont contribué à la médiatisation du génocide de 1915.

Rappelons que l'arrêt a donné raison à Dogu Perinçek et a estimé que la Suisse avait violé la liberté d'expression de ce dernier en le condamnant pour avoir qualifié publiquement, lors de trois conférences en Suisse, le génocide des Arméniens de "mensonge international". La Grande Chambre de la CEDH a estimé que les propos de l'homme politique turc n'ont pas porté atteinte "à la dignité des membres de la communauté arménienne au point d'appeler une réponse pénale en Suisse"; que ses propos "ne peuvent pas être assimilables à des appels à la haine" contre les Arméniens; que Dogu Perinçek "n'a pas fait preuve de mépris ou de haine à l'égard des victimes arméniennes des massacres de 1915"; que pénaliser la négation de l'Holocauste se justifie, car une telle attitude "passe invariablement pour la traduction d'une idéologie antidémocratique et antisémite"; que la CEDH se déclare "incompétente" pour prendre position quant à la réalité historique du génocide des Arméniens; que pour déterminer si des propos négationnistes peuvent ou doivent être poursuivis en justice, il est nécessaire de tenir compte du contexte et du pays dans lequel ces propos ont été tenus; que si la négation de l'Holocauste est surtout dangereuse dans les Etats qui ont connu les horreurs nazies, en revanche dans le cas du plaignant turc, il n'y a pas de lien direct entre la Suisse et "les évènements survenus au sein de l'Empire ottoman en 1915".

Cet arrêt, rapporté et commenté largement dans la presse européenne, a suscité de vives réactions dans les milieux arméniens. L'Association Suisse-Arménie s'est ainsi déclarée "consternée et profondément choquée" en estimant que "la liberté d'expression ne peut être utilisée aux fins de réécrire l'histoire, en cherchant à nier ou à justifier un génocide".➤➤➤

Բովանդակութիւն

Էջ 4- Հին աստուածներ - Վահագնը ու վիշապը
Էջ 7- Հայաստանը պէտք է սիրել իր բոլոր երեսներով - Թորոս Ռոսլինի գրչին պատկանող ութ պատկերազարդ էջեր կը պահպանուին Լոս Անճելըսի թանգարանին մէջ
Էջ 12- Հայերէն առաջին մագաղաթեայ և թղթեայ ձեռագրերը
Էջ 13- Մուրադ Ուչաներ. Այնթապի մէջ ներկայիս կ'ապրին շուրջ յիսուն հազար իսլամացած հայեր
Էջ 15- Ժորժ Ֆաւոն - Ազրպէյճանցիները կը պատրաստուին հայերէն սորվելու
Էջ 16- Գաղտնի յուշանուէր յանուն Ազնաւուրի
Էջ 22 - Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ լուրեր

Sommaire

P.2- "Une histoire de fou" de Robert Guédiguian
P.3- Fragments - discours de Taline Garibian - Corinne Dezarsens: Carnet d'Arménie
P. 5 - Hier et aujourd'hui
P.6- Rencontre instructive avec deux représentants d'Artsakh
P.8- 100 ans de solidarité Suisse-Arménie
P.9- Témoignage de Serge Yéramian
P.10- Témoignage de Sévane Haroutunian
P. 14- Tigran Hamasyan joue l'atout chœur à la cathédrale de Lausanne
P. 16- Demir Sönmez photographe engagé
P. 17- Rencontre avec nos jeunes musiciens arménien
P. 18 - Interview exclusive avec Pakrat Estukyan
P. 20 - La musique dans toute sa splendeur - *Literary Ark*
P. 23- Nouvelles de l'Ecole Topalian
P. 24 - Nouvelles de l'Union Arménienne de Suisse

Avec les compliments de

TAVITIAN

Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

Défaite ou victoire?

➤➤➤Alors que la Turquie se félicite de cet arrêt et les médias turcs fêtent la victoire, le procureur général Gevorg Kostanyan représentant le gouvernement arménien à la CEDH,se dit satisfait. En tant que tierce partie, l'Arménie avait demandé à la Grande Chambre de supprimer certaines formulations figurant dans le verdict de première instance de la CEDH du 17 décembre 2013 mettant en doute la réalité du génocide des Arméniens. Ces formulations contestées par l'Arménie ne figurent plus dans l'arrêt de la Grande Chambre d'où la satisfaction de la partie arménienne. Selon M. Kostanyan, cet arrêt induit que «les Etats européens peuvent punir la négation du Génocide des Arméniens quand celle-ci est vue comme visant à inciter à la violence ou à la haine raciale».

Les avocats du gouvernement arménien, Geoffrey Robertson et Amal Clooney, quant à eux, ont déclaré que "la décision est une victoire pour l'Arménie (...) Le jugement d'aujourd'hui ne conteste pas la réalité du génocide des Arméniens: dix juges ont déclaré que la question ne devait être abordée du tout tandis que sept autres *(Ndlr: allusion à la déclaration commune des juges exprimant une opinion dissidente)* ont déclaré que le génocide arménien est un fait historique clairement établi."

Côté suisse, l'Office fédéral de la justice (OFJ) a indiqué dans un communiqué que les autorités suisses examineront si une révision de la norme antiraciste doit être entreprise ou si elle doit être appliquée avec plus de retenue. La Suisse remettra dans les six mois au Comité des ministres du Conseil de l'Europe un rapport sur la manière dont elle compte appliquer l'arrêt et prévenir d'autres violations similaires.

Cet arrêt continuera probablement à susciter beaucoup de débats sur les plans juridique et politique. Mais il laisse un goût très amer notamment dans notre communauté après dix ans de combat. Dans cette dispute entre Dogu Perinçek et la Suisse, c'est le peuple arménien qui est le grand perdant, puisque dorénavant il sera plus difficile de poursuivre et de condamner les négationnistes du génocide des Arméniens. Quant à la différentiation entre la négation de l'Holocauste et celle du génocide des Arméniens retenue par la Grande Chambre de la CEDH, elle est simplement insoutenable.

Force est de constater que par cet arrêt, la plus haute instance judiciaire de défense des droits de l'homme en Europe a rendu une décision politique et il en ressort que la dignité des descendants des victimes du génocide n'a pas pesé lourd dans la balance!■

M. S.

"Une Histoire de Fou" de Robert Guédiguian

Berlin, 15 mars 1921, Talaat Pacha, grand vizir et homme d'état ottoman, est tué dans la rue par Soghomon Tehlirian dont la famille a été entièrement exterminée. Le jeune Arménien est acquitté quelques mois plus tard par un jury populaire. Le verdict de ce procès retentissant est interprété comme une condamnation morale des responsables du génocide arménien.

Soixante ans plus tard, Aram, jeune Marseillais d'origine arménienne, fait sauter la voiture de l'ambassadeur de Turquie à Paris. Un jeune cycliste qui passait là par hasard, Gilles Tessier, est gravement blessé. Aram prend la fuite, il se radicalise et rejoint l'armée de libération de l'Arménie à Beyrouth, foyer de la révolution internationale dans les années 80. Il estime que la lutte armée est le moyen le plus efficace pour imposer la reconnaissance du génocide de son peuple et la restitution de la terre de ses ancêtres. Anouch, la mère d'Aram, va à l'hôpital voir le cycliste qui a perdu l'usage de ses jambes dans l'attentat. Elle vient demander pardon au nom du peuple arménien et lui avoue que c'est son propre fils qui a posé la bombe. Anouch devient folle de douleur à Marseille et Aram entre en dissidence à Beyrouth… jusqu'au jour où son fils accepte de rencontrer sa victime pour en faire son porte parole.

"Une Histoire de Fou" repose sur l'histoire vraie d'un journaliste espagnol, José Gurriarian, resté paralysé après un attentat à la bombe revendiqué par l'armée secrète arménienne, en 1981 à Madrid. Il a ensuite raconté son aventure dans un livre "La Bombe". "Cela m'a donné la clé du film pour entrer dans 100 ans d'histoire" explique Robert Guédiguian. Ses acteurs fétiches, Simon Abkarian et Ariane Ascaride sont au cœur de ce drame historique toujours d'actualité.■

Film de Robert Guédigueian avec Ariane Ascaride, Simon Abkarian, Grégoire Leprince-Ringuet

Sortie en Romandie:11.11.2015

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ARTZAKANK - ECHO
Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19
Tél. 022 700 36 85 - artzakank@worldcom.ch
Responsable de publication: Maral Simsar
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.- (6 numéros)
CCP 12-17302-9 - IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

ZIRAN
ծիրան = abricot = prunus armeniaca
ZIRAN pierrot hans Schaffhauserstrasse 30 CH-8006 Zürich
+ 41 44 241 41 31 + 41 79 666 01 26 - Notre Magasin Arménien
Voyages en Arménie - Vente de produits d'Arménie
Promotion de travaux payés - Entraide sociale ...
Rencontres culturelles info@ziran.ch - www.ziran.ch

Fragments. Le génocide des Arméniens et l'œuvre suisse vus par la presse

Taline Garibian

Ndlr: Suite à l'article paru dans notre numéro précédent (N° 200, p. 2-3) concernant l'exposition *Fragments* qui a eu beaucoup de succès, nous publions ci-dessous le discours de Taline Garibian prononcé lors du vernissage, le 15 septembre 2015.

* * *

Mesdames et messieurs, chers amis,

«Nous redoutons la lassitude, puis le silence. Nous craignons le classement prématuré de la question arménienne dans les archives des États et dans celles de la société des Nations».

C'est avec ces mots qu'Anthony Krafft-Bonnard essayait en 1930 d'attirer l'attention de ces concitoyens sur le sort réservé aux Arméniennes et aux Arméniens de l'Empire Ottoman pendant la Première Guerre Mondiale dans un texte intitulé *Arménie. Justice et réparation*. Fer de lance de l'œuvre suisse en faveur des Arméniens, le pasteur Krafft-Bonnard discerne déjà avec perspicacité ce danger, à la fois imminent et indistinct que représentent le silence et sa conséquence première: l'oubli.

Il faut dire qu'il avait déjà fait preuve d'une certaine sagacité quelques années plus tôt lorsqu'il écrivait, je cite, l''«oubli des faits ne peut que fausser les esprits et compromettre définitivement la victoire du droit dans le tragique problème arménien».

Je pourrais ajouter à ces deux exemples un texte de 1935 appelé *Pétrole, Arménie, Orphelins* dans lequel, vous l'aurez compris, il dénonce l'industrie pétrolière et l'instabilité qu'elle engendre au Moyen-Orient et ce notamment au détriment du peuple arménien.

Au-delà des capacités quasi prophétiques du pasteur Krafft-Bonnard, je crois qu'il faut souligner la persistance de certains enjeux historiques et politiques. Parce qu'à l'extermination du peuple succède la politique du déni, celle qui, encore un siècle après, d'Istanbul à Genève, en passant parfois par Berne, s'acharne à imposer le silence et à empêcher méthodiquement qu'aucune lumière ne vienne éclairer l'histoire.

Le silence et l'oubli que redoute le pasteur et auxquels on peut rajouter aujourd'hui l'obscurité ne sont pourtant pas une fatalité et la multitude d'événements consacrés au Génocide des Arméniens en cette année de centenaire est là pour le rappeler. Et si la question arménienne peut sembler trop souvent enfouie dans les archives des Etats et dans celles de la Société des Nations, il ne tient qu'à nous de les en ressortir !

C'est, à mon sens, ce que doit montrer une exposition comme celle que nous vous présentons aujourd'hui.

Alors que la reconnaissance du Génocide des Arméniens rencontre un siècle après les faits une opposition encore vive et offensive et que les témoins de l'époque ne sont plus là pour raconter, les documents restent, parlent et suffisent à rapporter les faits.

Les articles de presse décrivent ce qui fait l'actualité d'une époque. Bien sûr la forme journalistique a bien changé. Le vocabulaire utilisé semble parfois désuet et les images sont extrêmement rares, pour ne pas dire inexistantes. Pourtant, hier comme aujourd'hui des dépêches de l'ATS tombent chaque jour et des comptes rendus précis des événements sur place paraissaient. Ces récits, souvent repris d'un journal à l'autre ont indéniablement, en leur temps, fait une sorte de buzz, si vous me permettez ce petit anachronisme, à l'image de la pétition qui en 1897 a réuni près d'un demi-million de signatures.

Alors au-delà du buzz qui ne dure que le temps d'un instant, nous souhaitons vivement que cette exposition permette de réfléchir à ce génocide bien sûr, à l'exil aussi et, peut être surtout, au vaste élan de solidarité et d'accueil qu'il a déclenché. Parce qu'il s'agit évidemment de l'histoire de ce qui fit, il y a un siècle, l'actualité suisse mais on doit aussi malheureusement penser à l'actualité de cette histoire.

Je vous remercie.■

Corinne Dezarsens: *CARNET D'ARMÉNIE*
Ed. de L'Aire, 2015 (88 p.)

Bourlingueuse et polyglotte, la romancière Corinne Desarzens a récemment mis ses pas dans ceux de Mandelstam - l'auteur d'un mémorable *Voyage en Arménie*. Sa connaissance du russe l'a sans doute aidée à pénétrer un peu dans l'intimité de ce pays qui fut la plus petite des Républiques soviétiques ... Au cours d'un séjour d'une dizaine de jours, elle a tiré profit de ses dons de plasticienne pour réaliser un carnet de voyage, comprenant une cinquantaine d'aquarelles (croquis, esquisses, paysages, portraits ...), accompagnés d'observations précises et de commentaires substantiels. Admirablement reproduit par les Editions de L'Aire, ce *Carnet d'Arménie* en dit bien plus que le meilleur guide touristique ... Alors, suivez Corinne! - *pari djanabarh*!

Vahé GODEL

Հին աստուածներ-Վահագնը ու Վիշապը

Օքսանա ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Հայերիս սիրտը միշտ գերել է բոցավառ ու վիշապաքաղ Վահագնը: Նրա մասին առասպելապատումները չեն հեռացել մեր մտքերից: Երբ քրիստոնեայ Խորենացին աւանդում էր մեզ Վահագնի երգը, հայերի մի զանգուած շարունակում էր հաւատարիմ մնալ հին հաւատքին: Ցաւով պիտի խոստովանենք, որ ինչպէս մեր հին հաւատքի, այդպէս էլ այս մարդկանց մասին մեզ շատ քիչ գիտելիքներ են հասել: Պիտի ենթադրենք, որ տարբեր ժամանակաշերտերում, եւ գուցէ նոյն ժամանակահատուածում նոյնպէս, տարբեր համայնքներ են գոյութիւն ունեցել: Եւ պատմութեան տարբեր վայրիվերումների բերումով նրանց մի մասը ձուլուել է այլ ազգերին, կամ՝ անհետացել, կամ՝ այլ բան: Թեման կարօտ է մնում լուրջ ու խորին ուսումնասիրութեան: Սակայն դառնալով մեր ժամանակներին՝ մենք զարմանալիօրէն ականատես ենք լինում, թէ ինչպէ՞ս են մոխրից յառնում հին հաւատքը դաւանող նոր ու նոր մարդիկ եւ հատիկ-հատիկ փորձում հաւաքել, փորձում յիշել ցիրուցան եղած մեր առասպելների վերջին բեկորները: Յաճախ նման մարդկանց աւանդապատումներում մենք կարող ենք լսել, մեզ ծանօթ, բայց միեւնոյն ժամանակ անծանօթ կամ նոր առասպելներ: Երբեմն դրանք մանկամիտ են թւում, երբեմն հեքիաթային տեսակի մէջ են կամ էլ շաղախուած շատուշատ գերադրական ածականներով, բայց, այդուհանդերձ, դրանք իրենց էութեամբ շարունակում են հարազատ մնալ հայոց հին հաւատքի տրամաբանութեանը:

Ահա այդ հնի ու նորի շաղախումից ծնուած մի առասպել եւս:

Ասում են՝ Աստուածները, որոնք կառավարում էին Տիեզերքը, մերթ ընդ մերթ իջնում էին երկիր մոլորակ՝ Արարատում զուարճանալու համար. վայելում էին բարիքներն ու ըմպում խաղողի գինին: Այդ խնջոյքներին մասնակցում էր նաեւ առաջին մարդը՝ Արին, ով համարւում էր նրանց երկրային եղբայրը:

Մի օր, երբ Աստուածները գինովցած են լինում, Արին որոշում է զուարճալի խաղ խաղալ: Նա Արեւի ճառագայթները ուղղում է Աստուածների աչքերին: Հարբած Աստուածները փորձում էին պաշտպանուել այդ ճառագայթներից, իսկ Արին ուրախ ծիծաղում էր:

Ապա Աստուածները եւս միանում են Արիին: Իսկ Վիշապը սրտնեղում է: Նա, որ ամենազօրեղ Աստուածներից մէկն էր, տկար էր աչքերից: Խիստ զայրանում է Վիշապը Արիի վրայ, ով յանդգնել էր ծիծաղել անմահ Աստուածների վրայ:

Վիշապի բանականութիւնը մթագնել էր եւ միայն կիրքն ու ցասումն էին իշխում նրա սրտում: Նա կատաղի կերպով յարձակւում է Արիի վրայ: Արին լարում է իր ամբողջ ուժերը՝ պատրաստ պաշտպանուելու: Եւ ահա արդէն կռւում էին անմահն ու մահկանացուն: Վիշապը յարձակւում էր ՝ ֆշշացնելով ու իր երախից թոյն ցայտելով: Իր չարութեան մէջ նա անխնայ կտրատում էր Արարատի ծառերը, տրորում կենդանիներին, ոչնչացնում թռչուններին: Արին, թէեւ մահկանացու էր, բայց ինքն էլ երկրային Աստուածն էր, ուստի երկար ժամանակ դիմադրում էր Վիշապին:

Օգնութեան է հասնում Միհրը՝ փորձելով հաշտեցնել

նրանց: Բայց Վիշապը մի կողմ է հրում նրան: Միւս Աստուածների միջամտութիւնն էլ ոչինչ չի տալիս: Վիշապը յաղթում էր Արիին: Եւ հասկանում է Միհրը, որ Վիշապը Արա Աստծոյ որդիների մէջ ամենազօրեղն է, եւ նրա զօրութեան հետ միայն Վահագնն էր ունակ կռուելու, ուստի իր արդարադատութիւնն էլ Վահագնի զօրութեամբ պիտի հաստատուի: Սակայն Վահագնը Արարատում չէր: Եւ Միհրը ճամբայ է ընկնում՝ փնտռել-գտնելու հուր հեր Աստծուն: Վահագնին նա գտնում է տիեզերքի հեռաւոր այգեստաններում՝ Աստղիկի հետ զբօսնելիս: Պատմում է նրան ամէն ինչ, եւ նրանք միասին վերադառնում են Արարատ: Վահագնը փորձում է հանդարտեցնել Վիշապին, սակայն Վիշապը հակադարձում է.- «Ես ատում եմ այս երկրային Աստծուն, որ անմահ Աստուածների պէս կատարեալ չէ, բայց անմահ Աստուածների հետ սեղան է նստում: Անկատարը կատարեալին եղբայր չի լինի, եւ ես պիտի կործանեմ նրան»:

Վահագնը պատասխանում է, որ Արին իր եղբայրն է, եւ որպէս երկրային Աստուած է կատարեալ: Եւ երկու Աստուածները բախւում են իրար, նրանց կռիւը ցնցում է ամբողջ երկիրը եւ արձագանգում տիեզերական անհունութեան մէջ:

Երկար կռուելուց յետոյ Վիշապը ընկրկում է: Վահագնը սկսում է յաղթել նրան: Սակայն Արան, որ գերագոյն Աստուածն էր եւ միւս Աստուածների հայրը, սաստում է նրանց, իր մօտ կանչում եւ ասում.

-Դուք երկուսդ այլեւս չպիտի հանդիպէք միմեանց, թէ չէ ձեր մէջ կռիւն անվերջ պիտի ձգուի:

Եւ Արան Վահագնին կարգում է Լոյսի տիրակալ, իսկ Վիշապին՝ խաւարի: Եւ Վիշապն այլեւս Արարատ չէր իջնում, քանզի այնտեղ Վահագնն էր: Եւ նա ատում է Վահագնին, Արիին ու Արեւը: Երբեմն երկնքից իջնում էր, թաքնւում էր տափաստանների աւազների մէջ եւ չարութեամբ ֆշշացնում Արարատի կողմը:

Ահա այսպէս աւարտւում է վիշապաքաղ Վահագնի եւ հին աստուած զօրաւոր Վիշապի մենամարտի մասին եւս մի առասպել: Բայց չեն աւարտւում Արարատեան դիցաշխարհի պատմութիւնները... ■

(Ակօս)

HIER ET AUJOURD'HUI

Au cinéma Grütli, Genève
10 décembre 2015 de 17h30 à 24h

Le jeudi 10 décembre, Journée internationale des Droits de l'Homme, le Cinéma Grütli, en partenariat avec la ONG *ART for The World* et avec le soutien de la Fondation Sona et Ara Arser pour l'éducation et la culture, ouvrira ses portes à *Hier et aujourd'hui,* une manifestation artistique composée d'une série de projections de films emblématiques de réalisateurs et artistes indépendants originaires d'Anatolie, ainsi que d'une performance et des Q+A.

Qu'ils soient d'origine arménienne, kurde et turque, les recherches cinématographiques des réalisateurs choisis chevauchent habilement les notions de territoire, de frontière et de géographie en mettant en avant, dans cette année du Centenaire du Génocide des Arméniens, les questions liées à la mémoire, à la justice et à la réconciliation.

2015, a révélé au monde la condition des Kurdes en Turquie et celle des réfugiés syriens, conséquences directes de la violente guerre civile en cours au Moyen-Orient, sur les mêmes terres où, il y a 100 ans, ont eu lieu la déportation et le génocide des Arméniens.

On ne peut évidemment pas, en quelques heures, refaire l'histoire. On peut en revanche, constater que l'histoire se répète lorsqu'on ne la regarde pas en face.

Les court métrages
A Portrait Arshile de Atom Egoyan, 1995 (4'38)
No darkness can make us forget de Hüseyin Karabey, 2010 (10'28)
Je me souviens de Yervant Gianikian & Angela Ricci Lucchi, 1997 *(11')*
*Eclipse,*de Ara Yernjakyan, 2013, (14')
Homo Politicus, de Haci Oman, 2014 (20')
Thank you Ladies and Gentlemen de Nigol Bezjian, 2014-15 (49')

Enver Pacha et Johannes Lepsius dans *Homo Politicus* de Haci Oman

CONSERVATOIRE DE MUSIQUE DE GENEVE

CONCERT

Samedi 28 Novembre 2015 à 20 heures
Centenaire du génocide des arméniens

Première partie
ArmèneStakian, violon et Sona Igityan, piano

Aram Khatchaturian	*Poème lyrique*
Koussa Ashot	*Yararantzkèz*
Aram Khatchaturian	*Danse op. 19*
Kurken Alemchah	*Lamento & Danse*
Arno Babadjanian	*Capriccio*
Komitas Vardaped	*Krunk*

Deuxième partie
l'Orchestre des Variations symphoniques
Luc Baghdassarian direction
Armène Stakian, violon

Tigran Mansourian	Concerto pour violon et orchestre à cordes

En présence du compositeur Tigran Mansurian

Komitas Vardaped	Trois Miniatures

Avec le concours du Révérend Père Goossan ALJANIAN et d'Armen MARGARYAN.

Les longs métrages
Citadel de Atom Egoyan, 1'33
Future Lasts for Ever de Ozcan Alper, *2011 (109')*

Avec également
- une performance de **Arsinée Khanjian,** actrice et productrice canadienne d'origine arménienne, épouse et muse du réalisateur Atom Egoyan

- une signature de *La Poésie arménienne,* dernier livre de **Vahé Godel,** poète et écrivain de mère arménienne et de père suisse,

- le court métrage du making of *d'Amenity/ Hayoutioun*, un film de **Friederike Schaefer e**n loop sur écran plat, dans le foyer.

Hier et d'aujourd'hui est un projet de Adelina Cüberyan von Fürstenberg, Commissaire du Pavillon National d'Arménie, Lion d'or pour la meilleure participation nationale à la 56ème Biennale de Venise 2015.■

Communication : Sarah Maes, Cinéma Grütli
Organisaiton : ART *for The* World et Cinema Grütli
Coordination : Anahide Hovannessian

La Gaîté depuis 1928
La Gaîté/Intercome SA
13, Rue de la Rôtisserie
1204 Genève
022 311 87 08
info@lagaite.ch
www.lagaite.ch
Articles de fêtes
Guirlandes, ballons & cotillons
Costumes & accessoires de déguisements
Farces & attrapes
Drapeaux

Rencontre instructive avec deux représentants d'Artsakh

Le vendredi 25 septembre 2015, au Centre arménien de Troinex, a eu lieu une rencontre avec Artak Beglaryan et Ashot Margaryan, respectivement porte-parole et assistant du Premier-ministre de la République d'Artsakh (Karabagh). Ces derniers se trouvaient à Genève pour participer à un atelier de l'UNPO (Organisation des nations et des peuples non représentés). Dotés d'un solide bagage académique et professionnel, ils font partie de la nouvelle génération d'Arméniens qui n'ont pas connu l'époque soviétique pendant laquelle l'Artsakh était sous la tutelle de l'Azerbaïdjan.

Cette rencontre, organisée par Artush Yeghiazaryan, président de *Building an Alternative Future* (BAF), fut l'occasion d'un échange franc avec ces jeunes représentants de la seconde république arménienne dans une ambiance conviviale et décontractée. Tous les sujets concernant la situation politique, sociale et militaire en Artsakh, les difficultés relatives au repeuplement des territoires libérés et les négociations pour le règlement du conflit avec l'Azerbaïdjan ont été abordés. Les réponses réalistes et rassurantes de nos interlocuteurs reflètent la détermination des *Artsakhtsis* dans leur combat pour leur indépendance vis-à-vis de l'Azerbaïdjan et pour une vie normale malgré l'escalade militaire provoquée par ce dernier le long de la ligne de contact.

Selon Ashot Margaryan, la montée de la tension sur la ligne de front ne sème pas la peur ou la panique au sein de la population. *"Notre armée est considérée comme la meilleure de la région et depuis le cessez-le feu de 1994, elle assure la sécurité de notre territoire et le cours normal de la vie de nos citoyens. Les coups de feu se font certes entendre dans les villages frontaliers d'Artsakh mais contrairement aux villages de la région de Tavush en Arménie, ils se trouvent loin de la ligne de contact et ne sont pas la cible des tirs azéris."* déclare t-il.

Pour Artak Beglaryan la situation est différente en Artsakh. *"Nous avons vécu la guerre et comprenons qu'elle pourrait recommencer à tout moment. Nous sommes conscients du fait qu'en cas d'une nouvelle guerre c'est en Artsakh que se dérouleront les opérations militaires."* dit-il avant d'ajouter*: "Ces risques existent depuis 1994 et les citoyens s'y sont préparés psychologiquement. Ils savent que la défense de nos frontières et la sécurité sont prioritaires et que pour avoir la paix, il faut se préparer à la guerre. Cependant, vu que notre armée arrive à maintenir la paix depuis 21 ans, les habitants d'Artsakh commencent à faire des projets à long terme pour leur famille et sur le plan professionnel. Leur espoir vers l'avenir se manifeste par la hausse des investissements et des prêts hypothécaires de 15 à 20 ans. Par ailleurs, un grand nombre de familles ont des liens directs avec l'armée notamment par le biais d'un membre qui effectue son service militaire ou qui travaille pour l'armée. Le peuple d'Artsakh sent ainsi qu'il doit toujours être prêt à affronter une guerre ou des opérations militaires."*

La non-reconnaissance de la République d'Artsakh sur le plan international n'a pas une grande incidence selon Artak Beglaryan, qui estime que la reconnaissance ne devrait pas être la priorité numéro un. Il pense que *"le développement économique, le bien-être de la population et la sécurité sont plus importants et peuvent être réalisés en l'absence de la reconnaissance"* et d'ajouter *"il est toutefois évident que la non-reconnaissance entraîne certaines restrictions qui entravent les progrès sur la voie du développement sans pour autant prédéterminer le résultat final. Il existe des obstacles par exemple à l'établissement des relations internationales, à l'obtention des crédits à conditions privilégiées, ainsi qu'au niveau des investissements étrangers et du fonctionnement de l'aéroport de Stepanakert."*

Sur la question de savoir si l'existence de deux républiques arméniennes ne risquerait pas de creuser avec le temps un fossé entre leurs habitants, Ashot Margaryan est catégorique: *"Il n'y aura jamais une séparation entre la République d'Arménie et l'Artsakh. Les frontières sont ouvertes et la coopération est intense à tous les niveaux entre les deux républiques. L'Arménie constitue le couloir principal qui permet à l'Artsakh d'entrer en contact avec le monde extérieur. Il n'existe aucun fossé, ni physique, ni psychologique. Prenons l'exemple des Arméniens de Djavakhk, qui vivent sur un territoire historiquement arménien mais dans les frontières d'un autre Etat, la Géorgie: ils ne se sont jamais détournés de l'Arménie. Cela s'applique également à l'Artsakh surtout que les recrues originaires des provinces de l'Arménie effectuent leur service militaire souvent en Artsakh à la défense des frontières de ce territoire arménien."*

Le mot d'ordre "miatsum" (rattachement à l'Arménie) qui a caractérisé les débuts du Mouvement Karabagh est-il toujours d'actualité? *"Absolument"* dit Ashot Margaryan. *"Certains développements dans les relations internationales ont fait obstacle à ce processus et les négociations avec l'Azerbaïdjan ont abouti à une impasse. Nous avons alors opté pour l'indépendance, le but étant d'obtenir la reconnaissance internationale et suite à cela, de nous engager dans la voie de réunification avec la mère patrie. D'ici là, le status quo ne nous empêche pas de nous considérer comme une partie intégrante de l'Arménie réunifiée."*➤➤➤

Հայաստանը պէտք է սիրել իր բոլոր երեսներով

Ռաֆֆի Տուտագլեան

Հայաստանի եւ Արցախի սահմանամերձ շրջանները դարձեալ անհանգիստ են: Հրադադարի խախտումները արդէն մաս կը կազմեն սահմանամերձ գիւղերու բնակիչներու առօրեային: Բերքահաւաքի թէ գիշերուան քունի ընթացքին, յետմիջօրէին կամ դպրոցական ժամերուն, ատրպէյճանական դիրքերէն անակնկալ գնդակոծումները չեն խնայեր նոյնիսկ խաղաղ բնակչութիւնը: «Շփման գիծին» կամ ռազմաճակատներուն մօտիկ ապրող հայ գիւղացին, որ հանապազօրեայ հաց ճարելու խնդիր ունի, ստիպուած է նաեւ դիմանալու եւ դիմադրելու ատրպէյճանական զօրքերու լկտի ոտնձգութիւններուն: Իսկ հայ զինուորը ուժեղ է աւելի քան երբեք եւ ատրպէյճանական ներթափանցման փորձերուն եւ գնդակոծումներուն (հիմա արդէն՝ ռմբակոծումներ) կը հասցնէ արժանի հակահարուած՝ պատճառելով մեծ կորուստներ: Սահմաններուն վրայ թշնամին մաշեցնող կռիւներու մարտավարութեանէն հրաժարելու տրամադրութիւն չունի, նոյնիսկ երբ անհամեմատօրէն ծանր կորուստներ կը կրէ:

Սա՝ Հայաստան աշխարհի մէկ երեսն է: Միւս երեսը՝ քաղաքամայր Երեւանն է, որ կարծես կապ չունի սահմանային շրջաններուն հետ: Երեւան այցելող հայ եւ օտար զբօսաշրջիկները շքեղ ինքնաշարժներ, հագուած–շքուած երիտասարդներ, լեփ–լեցուն սրճարաններ, ճաշարաններ եւ զբօսավայրեր կը տեսնեն: Նորելուկ հարուստներու եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու շփացած զաւակները իրենց շռայլ ու ցոփ կենսակերպով կրնան զարմանք պատճառել նոյնիսկ Փարիզի եւ Լոնտոնի ամենազեխ կեանքը տեսած զբօսաշրջիկներուն: Երեւանը, այո՛, օրէ օր կը գեղեցկանայ եւ օրէ օր աւելի մեծ թիւով հայ եւ ոչ–հայ զբօսաշրջիկներ կը հրապուրէ, բայց միաժամանակ եւ դժբախտաբար՝ իր հիւրերը հետզհետէ աւելի անհաղորդ կը պահէ Հայաստան աշխարհի միւս իրականութենէն՝ սահմանամերձ շրջաններու ցաւալի իրադարձութիւններէն:

Հիմա արդէն յանցաւոր կը զգամ նաեւ ես, որովհետեւ ամէն անգամ երբ կը շփուիմ Հայաստան այցելող հարազատներուս եւ ընկերներուս հետ, կ՛ուզեմ զանոնք տպաւորել Երեւանի կեդրոնի սրընթաց զարգացումով, Գառնիի տաճարով եւ անզուգական Գեղարդով, Սեւանի իշխանաձուկով եւ Ծաղկաձորի հրաշալի տեսարաններով ու ճոպանուղիով: Այսպէս կ՛ընեմ, որովհետեւ կ՛ուզեմ, որ սիրեն Հայաստանը, կապուին Հայաստանին եւ բարի ու քաղցր յիշատակներ տանելով իրենց հետ՝ ոգեւորեն իրենց շրջապատը: Բայց Հայաստանը պէտք է սիրել իր ամբողջութեամբ, իր բոլոր երեսներով, ու մանաւանդ եւ առաջին հերթին՝ Հայաստանը պէտք է սիրել սահմանին վրայ հսկող եւ ատրպէյճանական յարձակումները ետ մղող իր զինուորներով, իր որդեկորոյս մայրերով ու որբացած երեխաներով, թշնամիի անարգ գնդակներուն տակ բերք հաւաքող համեստ ու քաջ գիւղացիներով, իր աղքատ բայց հպարտ ու շատ յաճախ հա՛յ վաշխառուներու կողմէ շահագործուած բանուորներով, նուազագոյն աշխատավարձով ապրող ուսուցիչներով...

Ես ինծի խոստացած եմ, որ այսուհետեւ Հայաստան այցելող ընկերներուս եւ հարազատներուս բացատրեմ ու ցուցադրեմ աւելին, քան Երեւանի զարգացող կեդրոնն ու Գառնին եւ Սեւանը կ՛ընձեռեն մեզի եւ պիտի աշխատիմ, որ անոնք տպաւորուին եւ ոգեւորուին ոչ թէ նորելուկ հարուստի մը կառուցած ճաշարանով կամ եկեղեցիով, այլեւ՝ Հայաստանի սահմաններուն վրայ ժայռի պէս ամուր կանգնած հայ զինուորով եւ սահմանները չլքող, սահմաններուն հետ նոյնացած տոկուն եւ ուժեղ հայ գիւղացիով: Որովհետեւ Հայաստանը պահողն ու անոր զարգացումը ապահովողը նախ եւ առաջ իրե՛նք են:■

(ԱԶԴԱԿ)

Թորոս Ռոսլինի գրիչին պատկանող ութ պատկերազարդ էջեր կը պահպանուին Լոս Անճելըսի թանգարանին մէջ

Թորոս Ռոսլինի հեղինակած ութ պատկերազարդ էջեր պահպանութեան կը յանձնուին Լոս Անճելըսի Գեթթի թանգարանին:

Ըստ «Արցախփրես»ի, որ կը վկայակոչէ Associated Press գործակալութիւնը՝ 13-րդ դարու ստեղծագործութիւններուն պահպանութեան վստահումը ԱՄՆի խոշորագոյն թանգարաններէն մէկուն՝ դարձաւ Ամերիկայի հայ առաքելական եկեղեցւոյ եւ Գեթթի թանգարանի համագործակցութեան արդիւնք:

Ութ թերթերուն պատկերուած խորանները կը կազմեն Ձէյթունի Աւետարանին մէկ մասը: Համաձայն թուագրութեան անոնք 13րդ դարու հայ անուանի գործիչ Թորոս Ռոսլինի առաջին աշխատանքներէն են:

Քանի մը տարի անընդմէջ հայ եկեղեցին կը բարձրաձայնէր նշուած աշխատանքներու իրաւայաջորդութեան հարցը: Սակայն Գեթթի թանգարանը կը հրաժարէր տրամադրելէ զանոնք, քանի որ թանգարանը 1994ին օրինական կերպով գնած էր զանոնք՝ Հայոց Ցեղասպանութիւնը վերապրած քաղաքացիէ մը, որ իր հետ փրկած էր նշուած ութ էջերը:

Տարիներ տեւած վէճը հանգուցալուծուեցաւ թանգարանին կողմէ թուղթերու պատկանելիութիւնը Հայոց եկեղեցիին ըլլալը ընդունելէ ետք: Հայկական եկեղեցին ալ իր հերթին համաձայնութիւն տուաւ պահպանել զանոնք Գեթթի թանգարանին մէջ:■

Rencontre instructive avec deux représentants d'Artsakh

➤➤➤Artak Beglaryan considère que la ressource humaine de la diaspora est très précieuse pour le développement de l'Artsakh et il invite les jeunes à venir en Arménie ou en Artsakh et à s'investir dans différents projets selon leur spécialisation même pour de courtes périodes. *"Nous leur en serons très reconnaissants"* conclut-il.■

Maral Simsar

100 ans de solidarité Suisse-Arménie
Visite de Sa Sainteté Catholicos Aram 1er en Suisse

Les Suisses qui ont aidé les survivants du génocide sont des «Justes»

Invité par la Fédération des Eglises protestantes de Suisse (FEPS) pour participer aux événements liés à la commémoration du centenaire du génocide des Arméniens, co-organisés avec ARMENOFAS, Fondation suisse-arménienne, Sa Sainteté Aram 1er, le Catholicos des Arméniens de la Grande maison de Cilicie se trouvait en Suisse du 24 au 26 septembre 2015.

Durant sa visite, SS Aram 1er se rendit en divers lieux symboliques afin de délivrer un message de reconnaissance au peuple suisse, pour rendre hommage aux «Justes» suisses qui ont aidé et se sont engagés en faveur des survivants du génocide.

Avant d'entamer son pèlerinage dans les lieux symboliques, Aram 1er visita l'exposition «Fragments» à Saint-Gervais Le Théâtre où une trentaine d'articles de la presse romande de 1893 à 1923, sélectionnés parmi les milliers d'articles rédigés sur le sujet: description détaillée des massacres, élan de solidarité, instigation de traités diplomatiques. Sa Sainteté y félicita chaleureusement l'équipe des jeunes chercheurs universitaires, les deux commissaires de l'exposition Taline Garibian et Sévane Haroutunian ainsi que les scénographes Irma Cilacian et Liza Glatz pour cet important travail de recherche et de documentation ; il apprécia également la partie consacrée aux orphelins hébergés à Begnins.

(photo Demir Sönmez photographygeneva.com)

La première étape du pèlerinage emmena Sa Sainteté, le jeudi 24 septembre, à Begnins où entre 1921 et 1936 un foyer arménien a hébergé plus de 250 orphelins et orphelines rescapés du génocide. Sous la direction du pasteur suisse Antony Kraft-Bonnard. Ce foyer a permis aux enfants une instruction en arménien et une intégration dans la vie Suisse. En effet, pour Kraft-Bonnard il était important que les enfants aient une instruction arménienne et qu'ils soient formés pour appartenir à l'élite d'un futur Etat national arménien. Il a ainsi œuvré un demi-siècle pour venir en aide aux Arméniens persécutés.

Pour lui rendre hommage, une cérémonie de commémoration fut organisée par ARMENOFAS en présence du syndic de Begnins, Monsieur Antoine Nicolas, de la pasteure de Begnins, Madame Isabelle Court, des représentants de FEPS et ARMENOFAS et une grande assistance arméno-suisse.

Salle Fleuri, Begnins (photo armenianorthodoxchurch.org)

Lors de cette cérémonie d'hommage très émouvante, entrecoupée de passages d'intermèdes musicaux avec la participation très appréciée de Madame Kariné Mkrtchyan, soprano et Monsieur Grigor Azadian, tenor, deux descendants d'orphelins accueillis à Begnins, Serge Yeramian, fils de rescapé et Sévane Haroutunian, petite-fille de rescapé, des discours très vibrants (voir ci-après). Sa Sainteté, rappela que «par la personne de Kraft-Bonnard, ce que le peuple suisse a fait pour les Arméniens était une expression suprême de l'action humanitaire chrétienne…Le peuple suisse est devenu le bon Samaritain de l'Evangile. Pour les Suisses, l'aide aux Arméniens n'était pas seulement une "œuvre humanitaire". C'était essentiellement un engagement spirituel et moral de secours d'un peuple massacré, un engagement sans bruit et sans considérations d'intérêt….un acte humain par excellence, consistant à restaurer et respecter la dignité humaine d'un peuple persécuté.» A l'issue de la cérémonie, Sa Sainteté remit, pour l'occasion, une plaquette d'hommage au Syndic de Begnins, Monsieur Antoine Nicolas.

Le lendemain, Vendredi 25 septembre, le Catholicos participa à la célébration nationale du souvenir à la Cathédrale de Berne en présence des autorités fédérales et religieuses, des représentants de FEPS et d'ARMENOFAS, du groupe parlementaire Suisse-Arménie ainsi que des descendants et membres de la famille Künzler et des représentants des communautés arméniennes.

Lors de cette cérémonie solennelle, entrecoupée par des intermèdes musicaux par l'Ensemble Eskeniangeli, le Catholicos de Cilicie exprima la gratitude du peuple arménien pour l'engagement de la Suisse et de son peuple, en faveur des Arméniens, pour sa quête de Justice et rappela le rôle, il y a cent ans, de personnalités engagées pour la cause arménienne, comme le diacre appenzellois Jakob Künzler, missionnaire en Turquie et témoin oculaire des atrocités commises. *«Les jeunes suisses peuvent être fiers de ce que leurs parents et grands-parents ont fait pour les Arméniens»* déclara Sa Sainteté alors que Gottrfried Locher, Président de la FEPS *«découvre avec émotion que pour [les Arméniens], les Suisses qui ont aidé les survivants du génocide à retrouver un avenir sont aussi des «Justes». En fait [cette visite et l'hommage rendu] permet [au peuple suisse] de redécouvrir un pan oublié de [son] histoire»*. Il invita les Suisses d'aujourd'hui à se nourrir de leur exemple.➤➤➤

100 ans de solidarité Suisse-Arménie
Visite de Sa Sainteté Catholicos Aram 1er en Suisse

➤➤➤

Le pèlerinage de commémoration et d'hommage se termina le Samedi 26 septembre à Walzenhausen (AR), un lieu hautement symbolique car village d'origine de Jakob Künzler, plus communément connu parmi les Arméniens comme «Hayrig (papa) Künzler». Papa Künzler qui a travaillé avec son épouse «Mayrig» Elisabeth dans un hôpital à Urfa, a pu sauver des massacres plusieurs milliers d'Arméniens. Prirent part à cette cérémonie d'hommage empreinte d'émotion, les autorités communales de Walzenhausen, les autorités fédérales, les représentants de la FEPS et d'ARMENOFAS, le groupe parlementaire Suisse-Arménie, les descendants et membres de la famille Künzler et les représentants des communautés arméniennes.

A Walzenhausen (photo armenianorthodoxchurch.org)

Durant sa visite Sa Sainteté eut des rencontres avec des représentants des autorités fédérales, et des églises. Sa venue fut largement couverte par les médias suisses. Dans une déclaration conjointe, Sa Sainteté Aram Ier et Gottfried Locher rappelèrent que «la pérennité de la présence chrétienne au Proche-Orient, berceau du christianisme, est en danger. Nous encourageons la Suisse à réaffirmer son engagement pour la protection des minorités dans la région. ….. Depuis le génocide des Arméniens dans l'Empire Ottoman, le peuple suisse a fait preuve d'une solidarité hors du commun en faveur de la cause arménienne. Aujourd'hui encore, nos deux Eglises sont appelées à s'engager pour le respect des droits des minorités et à travailler avec les Eglises du Proche-Orient pour une paix durable et juste dans toute la région.» ■

M.K.

Hommage au Pasteur Krafft-Bonnard
et aux orphelins arméniens
Témoignage personnel.

Serge Yéramian, Fils de Haïg, orphelin de Begnins.

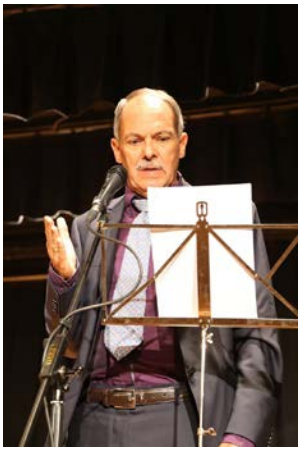

(armenianorthodoxchurch.org)

Parev, bonsoir!

Merci à Mme Pirri Simonian et à Mme Névrik Azadian de m'avoir invité à prendre la parole ce soir ... pour la première fois pratiquement!

Désolé de parler autant en "je" mais comme il s'agit d'un témoignage personnel ...

1. Reconnaissance

Ma famille paternelle doit TOUT au Pasteur Krafft-Bonnard: l'accueil à Begnins puis au chemin du Velours à Genève, l'aide morale, spirituelle, matérielle (dans des conditions de grande précarité) ... en fait la vie même! Il fut vraiment un père pour les orphelins. Une lettre de mon oncle Hrant (Yéram coiffeur, c'est lui) témoigne du très grand respect envers le Pasteur, le Père. "Je serais bien heureux de votre présence à la cérémonie, ainsi je sentirai moins l'absence de mon père." (Lettre du 19/7/1938, pour son mariage le 6/8). De même, l'invitant pour le banquet: "Sous votre présidence, si j'ose ainsi m'exprimer."

Une profonde émotion saisit la communauté arménienne lors des obsèques du Pasteur. Nous ne l'oublierons jamais!

2. Mon père

Qu'il est difficile de parler de soi ... Mais pour mon père Haïg, il était impossible de parler du génocide! Etre Arménien représentait pour lui trop de souffrance, de malheurs, de misère. Son but a donc été de s'assimiler, de s'helvétiser. D'où le choix de sa femme (ma mère), Bernoise, qui, par amour, a perdu (provisoirement, mais quand même!) sa nationalité suisse en l'épousant ... Voilà la première femme admirable! Mon père a toujours voulu nous protéger, ses trois enfants, quitte à couper nos racines arméniennes.

3. De la honte ... (à la fierté ... 50 ans après!)

En 1965, pour les 50 ans du génocide ... le ➤➤➤

PFG
7jours/7 - 24h/24
POMPES FUNÈBRES GÉNÉRALES
46, avenue Cardinal-Mermillod - 1227 CAROUGE
79, route de Saint-Georges - 1213 PETIT-LANCY
Tél. 022 342 30 60 - www.pfg-geneve.ch

100 ans de solidarité Suisse-Arménie

➤➤➤ silence! Seul le journal *Le Monde* y consacre une page ... Je me souviens de mon professeur d'histoire au Cycle d'Orientation de Budé (à Genève), M. Schwed. Désirant présenter aux élèves un exposé sur le génocide arménien, il avait rencontré mon père. Bien qu'âgé alors de 52 ans, Haïg était en pleurs. Des années après, mon prof en était encore impressionné. Quant à moi, j'avais honte ... Je n'ai pas assisté à la présentation. Je voulais être comme les autres: Suisse, pas Arménien!

4. Traumatisme transgénérationnel

Récemment, une amie d'école primaire (Jacqueline Huber) m'a envoyé une photo de classe. Je vous affirme que je ne me suis pas reconnu dans ce garçon apeuré, recroquevillé ... J'ai certainement dû être en communication non verbale avec mon père. Cette citation (dont je ne connais pas l'auteur) exprime bien: "Quand j'étais petit, j'ai senti que tu souffrais, alors j'ai pris un peu de douleur sur moi."

5. Tentatives de reconnection

Quatre étapes, chronologiquement, m'ont amené à renouer le fil de mon arménité, dans les années 80.
- un exposé sur le génocide (à mon tour!), lors d'un stage au Collège Rousseau (décembre 1980)
- des cours d'arménien à l'Université de Genève, donnés par M. Minassian (83-84). Je n'étais pas sérieux!
- le voyage en Arménie (alors soviétique) avec mon père, en été 1987. Je me rappelle le bonheur ressenti par Haïg: tout le monde parle l'arménien ... tout est écrit en arménien ...! Mais je ne suis pas parvenu à le sortir de son silence quant à sa vie. Jusqu'à une soirée mémorable chez les parents d'Irène, à Erevan. Mon père parle enfin, la digue cède! Sans connaître les mots arméniens, ou si peu, je comprends tout! Je réalise ce qu'il a subi ...
- la rédaction d'un Mémento arménien, avec Reine-Marie (1991), dans le cadre de mon enseignement d'histoire.

Malgré cela, je ne savais toujours ni lire, ni écrire la langue de mon père. Peut-être que je n'étais pas encore suffisamment mûr.

6. Avant de mourir!

A l'approche des 60 ans, j'ai (finalement!) ressenti le besoin impérieux d'apprendre réellement la langue arménienne. Trois phases préliminaires:
- les cours du curé arménien de Troinex, à Cornavin (début 2012). Niveau élémentaire ...
- un dictionnaire arménien offert par ma femme Géraldine, peu après. Je panique! Je n'y arriverai jamais ...
- les cours d'été à l'Université de Venise, Ca' Foscari (août 2012). Cette fois, c'est le déclic. J'ai fait un effort terrible, à plus de 60 ans, sous la canicule ... Il me fallait absolument décrocher ce diplôme. Ma motivation était totale: je m'étais juré de réussir ... avant de mourir! Le soutien indéfectible de Géraldine y est pour beaucoup. Et voilà la deuxième femme admirable!➔

Témoignage de Sévane Haroutunian

(armenianorthodoxchurch.org)

Mesdames et messieurs, bonsoir, *parev*

On m'a demandé de parler ce soir en tant que représentante de la «nouvelle» génération. Je ne sais pas si toutes les personnes de ma génération se reconnaîtront dans mes paroles et je ne prétends aucunement transmettre les idées de tous, ma voix est la mienne, elle correspondra à certaines personnes, mais non à d'autres, j'en ai conscience.

Je suis la petite fille de Puzant Haroutunian, arrivé à Begnins avec sa sœur Marie en octobre 1929. Begnins leur a ouvert les portes d'une nouvelle vie, plus exactement d'une possibilité de vie. Dans ➤➤➤

7. Nevrik

Elle est la troisième femme admirable dans ce témoignage: Névrik Azadian. Elle a été ma prof d'arménien, ces 3 dernières années. Je veux rendre hommage à cette personne exceptionnelle, ainsi qu'à son mari Grigor. Trop modeste, méconnue, mais sa compétence, sa patience, son dévouement, son amour pour la culture arménienne ... et ses élèves méritent tous les éloges. *Chnorhagal ém,*Nevrik!

Je me suis découvert une passion pour l'écriture arménienne. Jai enfin maîtrisé les 38 lettres de l'alphabet ... *aïp-pén-kim* ..! Mon soin minutieux, quasi religieux, m'a valu de Névrik le surnom de "miniaturiste"! J'ai passé des heures à écrire en arménien à raison d'une heure par jour en moyenne. Aujourd'hui, je suis capable de lire le *Petit Nicolas* en arménien occidental. Passion signifie aussi souffrance, mais cela m'a sans doute permis de renouer le contact spirituel avec mon père.

8. (De la honte à) la fierté

Le 24 avril 2015, j'ai organisé la manifestation sur la Place des Nations. "L'Arménien debout", c'est moi! J'ai réussi à dominer les souffrances et les peurs: je suis fier.

9. A ma mort, si je retrouve mon père, je serai capable de lui parler en arménien. Pour lui et tous les anciens élèves du Foyer arménien de Begnins, j'aimerais dire la dernière strophe du poème de Roupen Sévag: les derniers Arméniens, *Vértchin Hayere*. Avec notre reconnaissance éternelle au Pasteur Krafft-Bonnard.

Ոչ՝, ոչ՝: Արշալոյսն իրենց պիտի գայ...
Ու եթէ՝ չի գայ աւստն ապագայ՝
Պիտ՝ Կռուին: Մինչ երբ՞... Մինչեւ յաւիտեա՞ն:
Ու երբ դեռ երկրի վրայ Ազատութեան
Համար մեռնին ապ՞ մը մարդեր չնչի՞ն,
Անոնք պիտ ըլլան Մարդկութեան վերջ՞ին,
Վերջին Հայերը...■

100 ans de solidarité Suisse-Arménie

➤➤➤ son journal intime, il écrit :
"*Je me rappelle très bien ce jour, ce jour inoubliable, où en Grèce, après avoir terminé l'école primaire, je travaillais; un soir, fatigué, à mon retour à la maison, ma mère s'est tournée vers moi et m'a demandé: "est-ce que tu voudrais aller en Suisse?" La Suisse, le paradis sur terre.... Est-ce qu'une telle chose peut être réelle ou est-ce une plaisanterie sortie tout droit de la tête de ma mère? J'ai demandé puis redemandé si elle plaisantait ou s'il y avait quelque chose de vrai dans ce qu'elle disait. Elle m'a confirmé qu'il se pouvait que les paroles deviennent réalité et que j'aille en Suisse. C'était ma plus grande chance."*

Photo tirée de *Ecole arménienne: Begnins et Genève* par A. Krafft-Bonnard

La Suisse a représenté, pour mon grand-père, la toute grande chance de sa vie; la vie s'est ouverte à lui, ce jour inoubliable, et sa reconnaissance envers ce pays a toujours été au-delà des mots. Le Foyer lui a apporté, à lui et à tous les orphelins, non seulement la possibilité de vivre,de s'intégrer, mais également de conserver leur culture; le travail dans ce sens a été particulièrement magnifique. On ne peut que louer et remercier cette œuvre humaine extraordinaire menée sous l'égide de «papa Krafft», comme les orphelins le nommaient.

Aujourd'hui, malheureusement, malgré les efforts admirables mis en place pour la conservation et la transmission de cette culture arménienne, celle-ci est non pas sur le point de disparaître, mais elle s'effrite, se désagrège. Et on peut se re-poser la question : comment faire pour la faire survivre ?

Je n'apporterai ni réponses ni solutions aux nombreux problèmes qui évoluent au cœur de n'importe quelle communauté diasporale; je mettrai en mots seulement mes constats et questionnements, sur deux points en particulier.

Tout d'abord, aujourd'hui, plus que jamais, l'Arménie, l'arménité est diversité. Elle a toujours été riche de diverses influences et s'est créée avec une complexité qui précisément lui a donné sa richesse et sa grandeur, mais à présent, au cœur de la communauté arménienne mondiale, la différence, la diversité est plus encore la réalité. La question, le défi: comment la communauté peut-elle répondre aux besoins de chaque individu et comment concerner l'individu à prendre part à la communauté et à s'investir, pour la faire perdurer ?

Une première chose qu'il faut prendre en considération et souligner, c'est le paradoxe entre communauté et individu. Les repères identitaires sont différents: ce qui est vrai pour la communauté ne l'est pas forcément pour l'individu. C'est une réalité à laquelle toute communauté se confronte, à laquelle même l'humanité se confronte, mais qu'on se plaît à oublier ou négliger. Dans la situation arménienne d'aujourd'hui, c'est une réalité qu'on ne peut plus ignorer.

Aujourd'hui de nombreux Arméniens ne connaissent pas l'histoire ou la littérature nationales, de nombreux Arméniens ne parlent plus la langue, de nombreux Arméniens sont musulmans… Si le christianisme, la langue arménienne, les traditions, les mœurs sont des aspects primordiaux et identitaires pour la communauté arménienne, force est de constater que ces éléments ne le sont pas forcément, ou ne le sont plus, pour l'individu arménien.

Et que ce soit l'Arménien suisse pour qui la langue arménienne est une langue étrangère, l'Arménien turc de Dyarbekir qui n'a connu que la religion musulmane, l'Arménien américain qui n'a jamais mangé de *beureks*, tous se sentent arméniens et ont le droit de se revendiquer aussi arméniens.

On a voulu nous annihiler il y a cent ans, on a survécu, et aujourd'hui la communauté est composée de tous ces Arméniens dont le destin singulier, qui fait partie du destin et de l'histoire de l'Arménie et de l'arménité, ne leur a pas permis de conserver tous les éléments communautaires.

Le génocide fait partie de l'histoire du peuple arménien, avec l'éclatement qu'il a provoqué et la diversité qu'il a créée. Si ce génocide est l'histoire de tous, il est aussi l'histoire d'individus singuliers. Refuser cette réalité du génocide, c'est aussi nier le génocide, en dépit de toute la lutte pour sa reconnaissance. Il est nécessaire de reconnaître et d'accepter la réalité du génocide à l'intérieur même de la communauté arménienne.

Les Arméniens ont depuis toujours voyagé à travers le monde, ils ont côtoyé toutes les ethnies, de la France jusqu'en Inde, ils ont échangé, partagé, influencé, été influencés. De toutes ces cultures croisées sur les routes commerciales, de toutes ces cultures par lesquelles ils étaient entourés et avec lesquelles ils ont vécu pendant de longs siècles, de toutes celles-ci, ils ont à chaque fois pu en tirer le meilleur et s'enrichir.

La diversité n'est de loin pas une chose négative; il faut seulement l'appréhender, l'accepter, et l'utiliser afin d'en développer une nouvelle richesse. Et qu'on soit chrétien, musulman, arménophone ou non, l'Arménie vit dans le cœur de chacun, et chacun la transmet à sa manière.

Deuxièmement: si, aujourd'hui toujours, la lutte pour la reconnaissance du génocide est essentielle, et que, pour la communauté arménienne et pour le monde entier, au vu des événements actuels, cette reconnaissance doit aboutir, au niveau micro, pour l'individu, pour la jeunesse arménienne, cette focalisation n'est pas totalement bénéfique. ➤➤➤

100 ans de solidarité Suisse-Arménie

➤➤➤ Elle amène à la négligence, à l'oubli, à l'ignorance de ce qu'est l'Arménie; à force de lutter contre l'oubli du génocide, on oublie ce qu'est véritablement l'Arménie, car l'Arménie ne se résume pas à 1915. L'Arménie, c'est 3000 ans d'histoire, c'est un peuple doté d'une magnifique civilisation, qui a su survivre et conserver sa culture malgré des siècles de domination, c'est une histoire complexe et internationale, une littérature riche, belle, ouverte sur le monde, ce sont des traditions multiples, ce sont des auteurs,des musiciens,des compositeurs, des poètes, des danseurs… Et ce sont aussi et surtout tous ces aspects, toute cette culture, qu'il faut mettre en avant et rappeler au monde.

Réduire l'Arménie à 1915, c'est presque, toute proportion gardée, continuer l'œuvre finale d'anéantissement. Parce que ce ne sont pas uniquement des êtres humains qui ont été anéantis, c'est une civilisation entière, et si on veut faire avorter cette tentative de destruction, c'est précisément en gardant vivante cette civilisation, cette culture, et en la faisant connaître. C'est la nouvelle lutte, le nouveau défi ! Comment, avec toutes les diversités, avec toutes les individualités, avec tous les intérêts personnels et les réalités sociétales actuelles, comment continuer la transmission de la culture arménienne et la faire perdurer ?

Le génocide représente une petite part de notre histoire; sans l'oublier bien sûr, il ne faut pas toutefois le sacraliser et se poser en éternelles victimes d'un moment d'histoire. Je citerai quelques lignes du grand patriote Avétis Aharonian qui, décrivant une discussion avec des Suisses, ayant lieu en 1903 et faisant écho aux massacres hamidiens certes mais pouvant être transposé à 1915 et à aujourd'hui encore, je pense, écrit: «*Monsieur est arménien, dit monsieur Gayot à sa femme…Immédiatement commence une conversation à propos des* ***malheureux*** *arméniens. (…) Cette pitié sans fin devient blessante pour le sentiment national; le mot* ***malheureux*** *perce l'oreille comme un clou.*»*

Le génocide semble être devenu un point identitaire pour certains; personnellement je ne le considère pas comme tel et refuse de le considérer comme tel. Je pense que c'est un poids, parce que c'est un poids, dont il faut libérer la jeunesse. Les Arméniens ne sont pas des victimes, des malheureux; les Arméniens sont un peuple ancien et fort qui s'est battu pour conserver sa culture et ne s'est jamais laissé assimiler en trois mille ans d'histoire, et c'est peut-être ce point qu'il faut rappeler à la jeunesse et au monde, ce point sur lequel il faut insister.
Շնորհակալութիւն! ■

Sévane Haroutunian

(*) Extrait du livre *Le Village suisse* d'Avétis Aharonian, traduction française par Sévane Haroutunian, à paraître chez les Editions Turquoise en novembre 2015.

Հայերէն առաջին մագաղաթեայ և թղթեայ ձեռագրերը

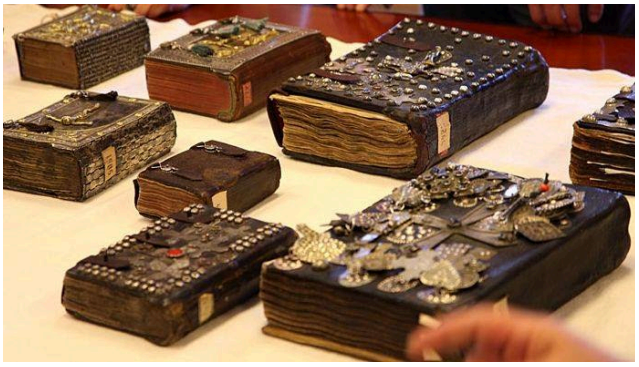

Թուղթ պատրաստելու արհեստը, որը նախապէս յայտնի էր չինացիներին, VI-VII դդ. դուրս եկաւ Չինաստանի սահմաններից: X դարում այդ արհեստը տարածուեց նաեւ Հայաստանում:

Մեզ հասած մագաղաթեայ հայ հնագոյն ամբողջական ձեռագիր մատեանը 7-րդ դարի «Վեհամօր Աւետարանն» է: XIX դարի վերջին այն գտնուել է պատմական Ուտիքի Գարդման գաւառի Բանանց գիւղի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցում (ներկայումս՝ Բայան գիւղ, Դաշքեսանի շրջան, Ադրբեջան): Տեղացիները հնութեան ու զօրութեան համար աւետարանն անուանել են «Ծեր» ու «Պահապան»: 1975 թուականին Հայ առաքելական եկեղեցու Ադրբեջանի հոգեւոր թեմի առաջնորդ Տէր Վահան եպս. Տերեանը մատեանը բերել է Էջմիածին եւ նուիրել Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին: Այն ստացել է «Վեհամօր աւետարան» անունը՝ ի յիշատակ վեհափառի մօր՝ Սիրանոյշ Պալճեանի:

Մանրանկարներով զարդարուած առաջին ամբողջական ձեռագիրը, որը հասել է մեզ, վերաբերում է 851 թ.: Ի դեպ, պահպանուած հայկական առաջին մանրանկարները չորսն են (VI-VII դդ): Դրանք ներմուծուած են 989-ին գրուած «Էջմիածնի Աւետարանի» ձեռագրի վերջում եւ պահպանուել են VI դարի փղոսկրեայ կազմի տակ:

Թղթի վրայ գրուած հայերէն ամենահին ձեռագիրը գրուել է Բագրատունեաց Սմբատ Բ Տիեզերակալ արքայի (977-990) կառավարման շրջանում: Այն յայտնի է «Մատեան գիտութեան եւ հաւատոյ Դաւթի քահանայի» անունով եւ գրուել է 981 թ.՝ Ղուկաս գրչի ձեռքով: Բաղկացած է 360 թերթից: Ինքնագրով մեզ հասած առաջին ժողովածուն է, հնութեամբ՝ աշխարհում չորրորդը: Նիւթերը տրամադրել է Ղուկասի հայրը՝ Դաւիթ քահանան: Բովանդակում է աստուածաբանական, պատմագրական, տիեզերագիտական, տոմարագիտական, աշխարհագրական, փիլիսոփայական նիւթեր ու գեղարուեստական ստեղծագործութիւններ:■

Արշալոյս Զուրաբեան

ՅԳ - Հայաստանը Չինաստանից և Ասորիքից յետոյ երրորդն է, ուր թուղթ է պատրաստուել: 981 թ. գրուած ձեռագրի թուղթը պատրաստուած է կտաւատի ցողուններից և տարբերւում է չինական ու արաբական թղթից:

(http://hayergiteqvor.blogspot.am)

Մուրաթ Ուչաներ. «Այնթապի մէջ ներկայիս կ՚ապրին շուրջ 50 հազար իսլամացած հայեր»

Անցեալ Սեպտեմբերին «Հրանդ Տինք» հիմնադրամի ծրագիրի ծիրին մէջ Հայաստան կը գտնուէր թուրք ուսումնասիրող եւ թարգմանիչ Մուրաթ Ուչաներ: Այնթապի բնակիչ Ուչաներ Երեւան գտնուելու ընթացքին այցելած է նաեւ Արեւմտահայոց հարցերու ուսումնասիրութեան կեդրոն: Օգտուելով առիթէն՝ Մելինէ Անումեան անոր հետ հարցազրոյց կատարած է իսլամացած հայութեան խնդիրներուն շուրջ:

***

«Ուչաներ մեզի յայտնեց, որ երբ 2005-ին սկսած է հետաքրքրուիլ Այնթապի պատմութեամբ, երբեմն հակասական տեղեկութիւններու հանդիպած է այդ նահանգին վերաբերող թրքական գիրքերուն մէջ: Երբ 2006-ի վերջաւորութեան Այնթապի մէջ ծանօթացած է ծագումով այդ նահանգէն եղող խումբ մը ամերիկահայերու, անոնցմէ մէկը Այնթապի մասին անգլերէնով գիրք մը նուիրած է իրեն: Սակայն գիրքը կարդալէ ետք իր գլխուն մէջ բազմաթիւ հարցումներ ծագած են, եւ Ուչաներ, ի վերջոյ, որոշած է հայերէն սորվիլ, որպէսզի կարողանայ որոշ սկզբնաղբիւրներ կարդալ իր ապրած շրջանին վերաբերեալ, որովհետեւ ինք հետաքրքրուած է յատկապէս Այնթապի պատմութեամբ:

«Թուրք մտաւորականը կը կարծէ, որ Արեւմտեան Հայաստանի հայութեան վերաբերեալ ուսումնասիրութիւնները պէտք է կատարուին շրջան առ շրջան, եւ այս տարածքի պատմութեան վերաբերեալ ճշգրիտ պատկերացում կազմելու համար անհրաժեշտ է հետազօտել ոչ միայն օսմանեան, այլ նաեւ հայկական աղբիւրները:

«Ճիշդ այդ նպատակով Ուչաներ արեւմտահայերէն սորված է համացանցի միջոցով: Եւ արդէն սկսած է հայերէնէ թրքերէն գիրքեր թարգմանել: Մինչեւ հիմա ան թարգմանած է հետեւեալ երեք գիրքերը՝ «Այնթապի գոյամարտը», Այնթապի մէջ ՀՅԴ կուսակցութեան կոմիտէի պատմութիւնը ներկայացնող գիրք մը, ինչպէս նաեւ՝ «100 ժամ Այնթապի մէջ» պատմուածքը: Այս գիրքերը, սակայն, տակաւին չեն հրատարակուած:

«Առանձին-առանձին անդրադառնալով վերոնշեալ գիրքերուն՝ Մուրաթ Ուչաներ նշեց, որ «Այնթապի գոյամարտը» գիրքը թրքերէն թարգմանած է՝ մեկնելով հետեւեալ նկատառումէն. թրքական պաշտօնական պատմագրութիւնը միշտ ներկայացուցած է, թէ 1922-ին Այնթապի մէջ քեմալականները «պայքարած են ֆրանսական գաղութատիրական ուժերու դէմ», մինչ վերոյիշեալ գիրքը կը փաստէ, որ քեմալական ուժերը իրականութեան մէջ ոչ թէ պայքար մղած են «գրաւող Ֆրանսայի» դէմ, այլ՝ կռուած այնթապահայութեան դէմ:

«Ինչ կը վերաբերի Այնթապի մէջ Դաշնակցութիւն կուսակցութեան կոմիտէի պատմութիւնը ներկայացնող գիրքին, Ուչաներ ընդգծեց, որ ատիկա ոչ թէ յատուկ նպատակով ընտրած է, այլ՝ զուտ պատահականօրէն, ուղղակի այդ գիրքը ունեցած է ձեռքի տակ: Թարգմանիչի խօսքով այդ գիրքին շնորհիւ ակնյայտ կը դառնայ, որ սխալ է Թուրքիոյ մէջ եւ, յատկապէս, Այնթապի մէջ տարածուած այն ընկալումը, թէ Դաշնակցութիւնը ահաբեկչական կառոյց մըն էր, որ միայն զբաղած է մարդ սպաննելով: Ան շեշտեց, որ երբ կարդացած է այդ գիրքը, հասկցած է, որ յիշեալ կուսակցութեան անդամները իսկական մտաւորականներ էին, որոնք իրապէս կը սիրէին իրենց ժողովուրդը եւ կը պայքարէին յանուն անոր գոյութեան... Ան նաեւ ընդգծեց, որ ճիշդ այդ նպատակով զայն թարգմանած է, որպէսզի Թուրքիոյ մէջ վերանայ այդ թիւր մտայնութիւնը: Մուրաթ Ուչաներ նաեւ յայտնեց, որ Դաշնակցութեան կոմիտէի մասին գիրքի խմբագիրը Ումիթ Քուրթն է:

«Թուրք ուսումնասիրողը մեզի հետ զրոյցի ընթացքին յայտնեց, որ Երեւան եկած էր յատկապէս Այնթապի եւ անձամբ իրեն համար նշանաւոր ընտանիքի մը կենսագրութիւնը գրի առնելու նպատակով: Խօսքը Խորէն Նազարէթեանի ընտանիքին մասին է, որ մահացած է 1951-ին: Անոր երկու տղաքը Երեւանի մէջ շարունակած են զբաղիլ իրենց հօր մասնագիտութեամբ՝ լուսանկարչութեամբ: Սակայն Ուչաներ չէ կրցած այստեղ գտնել զանոնք. Ի յայտ եկած է, որ անոնք մեկնած են Միացեալ Նահանգներ:

«Թուրք մտաւորականի խօսքով, եթէ 2015 թուականը կարեւոր տարի է բոլորիս համար, ապա Այնթապի պարագային էական տարի պիտի ըլլայ 2022 թուականը, որովհետեւ 1922-ին Ֆրանսան, Անգարայի պայմանագրով, Այնթապը յանձնեց Թուրքիոյ: Այդտեղի հայերու մէկ մասը, որ փրկուած էր 1915-ի կոտորածներէն, 1919-ին վերադարձած էր Այնթապ, սակայն 1922-ին անոնք դարձեալ հարկադրուած եղան լքել իրենց հայրենիքը եւ այլեւս չվերադարձան...

«Մուրաթ Ուչաներ ըսաւ, որ ինք որոշած է 2022-ին պատրաստել գիրք եւ հրատարակել այդ տարելիցի կապակցութեամբ: Գիրքը պիտի ներկայացնէ Հայաստանի եւ սփիւռքի մէջ բնակող այնթապցի հայերու պատմութիւնները:

«Ան նաեւ նշեց, որ Հայաստանի մէջ իր ակնկալածէն աւելի այնթապցի հայերու հանդիպած է, որովհետեւ բացի հայաստանցիներէն, եղած են նաեւ սուրիահայ այնթապցիներ: Գրեթէ բոլորին հետ հաղորդակցած է ոչ թէ անգլերէնով, այլ՝ թրքերէնով: Այսինքն այստեղի այնթապցիները կը տիրապետեն թրքերէնին:

«Անդրադառնալով ընդհանրապէս Թուրքիոյ մէջ եւ մասնաւորաբար Այնթապի կրօնափոխ հայութեան խնդիրին՝ թուրք ուսումնասիրողը մեզի հաղոր-➤➤➤

Մուրաթ Ուչաներ. «Այնթապի մէջ ներկայիս կ՛ապրին շուրջ 50 հազար իսլամացած հայեր»

➤➤➤ դեց, որ ներկայիս Այնթապ նահանգին մէջ կ՛ապրի 2 միլիոն քաղաքացի, որուն միայն 5 առ հարիւրը բնիկ այնթապցի է: Եւ այդ 5 առ հարիւրին գրեթէ կէսը (այսինքն՝ 50 հազարը) կը կազմեն իսլամացած հայերը: Սակայն անոնց մեծ մասը, ըստ մտաւորականին, կը մերժէ իր հայկական ծագումը՝ ըսելով. «Մենք իսլամ թուրք ենք»: Շուրջ 25 հազար իսլամացած հայեր կ՛ապրին Այնթապի կեդրոնը, իսկ Նիսիպի եւ Պերեճիկի բնակչութեան մէկ երրորդը բաղկացած է կրօնափոխ հայերէ:

«Ուչաներ անոնց հայ ըլլալուն մասին տեղեկացած է իր կատարած բանաւոր պատմութեան ուսումնասիրութեան շնորհիւ, որովհետեւ այնտեղ բնակող բոլոր տարեցները գիտեն իսլամացած հայերը: Բացի այդ՝ Այնթապի մէջ կրօնափոխ հայերուն «կեաւուր Ահմետի» կը կոչեն...

«Թէեւ 100-էն աւելի տարիներ անցած են, սակայն այնտեղի հայերը տակաւին չեն ազատած «կեաւուր» պիտակէն»: Անոնց բարձր պաշտօններ չեն տար: Եթէ նոյնիսկ սովորական արհեստներով կը զբաղին, երբեմն կը պատահին թուրքեր, որոնք անոնց ծառայութիւններէն չեն օգտուիր կամ անոնց ապրանքը չեն գներ՝ անոնց հայ ըլլալը գիտնալու պատճառով», նշեց Ուչաներ:

«Ըստ անոր, Այնթապի գիւղերուն մէջ մինչեւ հիմա կան վայրեր, որոնք կը կոչուին «Յակոբի թաղը» եւ այդպիսի անուններով:

«Ուչաներ համոզուած է, որ՝ «քանի տակաւին Թուրքիան կը ղեկավարուի Արդարութիւն եւ բարգաւաճում կուսակցութեան կողմէ, կրօնափոխ հայերը չեն կրնար ազատօրէն արտայայտել իրենց ինքնութիւնը: Եւ անոնց մեծ մասը երբեմն թուրքերէն աւելի թունդ իսլամ եւ ազգայնամոլ կը ձեւանայ: Ես նկատի ունիմ Այնթապի մահմետական հայերը: Անոնք նաեւ կ՛աշխատին լաւ յարաբերութիւններ պահպանել իշխանութիւններուն հետ»:

«Ուչաներ նաեւ յայտնեց, որ Այնթապի տեղական իշխանութեան ղեկավարներու շրջանակին մէջ եւս կան կրօնափոխ հայեր, սակայն խուսափեցաւ անուններ տալէ՝ անոնց վնաս չհասցնելու նկատառումով:

«Կան իսլամացած հայեր, որոնք կարեւոր դիրքեր ունին Արդարութիւն եւ բարգաւաճում կուսակցութեան շարքերուն մէջ: Անոնցմէ մէկը, օրինակ, ինծի առիթով մը ըսաւ, որ ինք միայն 2 ղեկավար կը ճանչնայ՝ Ապտիւլ Համիտը եւ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանը: Երբ ես անոր ըսի. «Բայց չէ՞ որ Ապտիւլ Համիտը մեծ բռնապետ եղած է յատկապէս հայերու նկատմամբ...», ան պատասխանեց. «Ուրեմն հայերը արժանի եղած են ատոր»: Տուեալ անձնաւորութեան զարմիկներու մէջ կան ոչ միայն իրենց ինքնութեան վերադարձած, այլ նոյնիսկ մկրտուած հայեր: Այսինքն այնտեղի իսլամացած հայերը հակասական դիրքորոշում ունին՝ կախեալ իրենց գրաւած դիրքէն եւ պաշտօնէն...», զրոյցի ընթացքին պատմեց թուրք մտաւորականը:■

(Հորիզոն)

Tigran Hamasyan joue l'atout chœur à la cathédrale de Lausanne

Le jazzman vient de sortir un album inattendu où il réarrange la musique sacrée de son pays pour son instrument et un ensemble vocal d'Erevan, en mémoire du centenaire du génocide arménien.

Le projet du pianiste Tigran Hamasyan de s'emparer de la musique sacrée de son pays sur l'album *Luys i Luso* était déjà surprenant. Ces derniers temps, le musicien arménien, jazzman éclectique acclamé de par le monde, apparaissait plus souvent dans les festivals de la région pour asséner la fougue de son quintet – Montreux l'an dernier – ou pour tisser des solos aussi intimistes qu'envoûtants – à Cully, en 2011. Mais, mieux qu'un album nimbé de mysticisme et créé avec le *Yerevan State Chamber Choir*, l'instrumentiste nous a fait aussi l'agréable surprise de venir jouer ce répertoire séculaire réarrangé par ses soins lors d'un concert organisé par le Cully Jazz Festival, mardi 13 octobre à la cathédrale de Lausanne.

Si l'on en croit le prodige de désormais 28 ans, joint au téléphone, il n'y aurait pourtant rien d'étonnant à l'entendre travailler ce registre musical. «Dès l'âge de 14 ans, époque où j'ai découvert la musique sacrée arménienne, je savais qu'il serait formidable d'en faire un album un jour.» Mais il a fallu attendre quatorze autres années pour que le projet se réalise. Une idée se développe dans le temps, assure ce voltigeur de claviers qui a déjà de nombreuses variations à son actif. «Le moment de concrétiser doit faire son chemin et trouver sa place.» Même si Tigran Hamasyan assure que seules les considérations musicales ont pesé, l'agenda du projet ne doit rien au hasard et s'insère ouvertement dans l'année de la commémoration du centenaire du génocide arménien par les Turcs, un symbolisme marqué par la tournée comportant 100 concerts se déroulant, pour la plupart, dans des lieux religieux.

Musique et politique

«Fondamentalement, l'idée était de ramener cette musique dans les monastères et les églises de Turquie où elle avait été composée à 90%, dans l'Arménie historique. Un retour aux racines.» Le projet peut paraître d'un historicisme séduisant ➤➤➤

Աշխարհի մեծերը հայերի մասին. ԺՈՐԺ ՖԱՒՈՆ

Շուեյցարիացի գիտնական, հասարակական-պետական գործիչ, Շուեյցարիայի պետական ժողովի անդամ, կրթութեան նախարար, *Le Genevois* թերթի խմբագիր ԺՈՐԺ ՖԱՒՈՆԸ (1843-1902) Հայկական հարցի եռանդուն ջատագովներից էր: Նա կրքոտ ելոյթներով բազմիցս հանդեսէ եկել տարբեր հանրահաւաքներում և ժողովներում: 1902-ի փետրուարի 9-ին Ժնևում նրա նախագահութեամբ տեղի է ունեցել Եւրոպայի Հայ ուսանողների հաւաք, որտեղ գլխաւոր բանախօսը եղել է ֆրանսիացի մեծ քաղաքագէտ-հրապարակագիր Ֆրանսիս դը Պրեսանսէն:

1805-ին նրա միջնորդութեան շնորհիւ օրինականացուել է «Դրօշակի» հրատարակութիւնը Ժնևում: Նրա ջանքերով բանկ Օտտոմանի գործողութեան երկու ղեկավարներ՝ Արմէն Գարոն (Գարեգին Փաստրմաճեան) և Հայկ Թորլաքեան, որոնք արտաքսուել էին Ֆրանսիայից, 1896-ին ապաստան են գտել Ժնևում:

Ներկայացնում ենք նրա կոչը «Դրօշակի» խմբագրութեանը (7 մայիսի, 1899, Ժնև), որը տպագրուել է «Եւրոպացիներու կարծիքը Հայկական դատի մասին» ժողովածուի մէջ (Բ. տպագր., 1908, էջ 8-9):

ՁԵՐ ՄԻԱԿ ՊԱՇՏՊԱՆԸ ԴՈՒՔ ԷՔ

Քսան տարի է, որ դուք կրում էք արիւնալի հալածանքի բոլոր սարսափները. ձեզ սպանում են, կողոպտում, ձեր կանանց պղծում են բռնութեամբ:

Եւրոպան կամ աւելի ճիշտ եւրոպական դիւանագիտութիւնը, ելնելով իր պետական շահերից, ուխտադրժօրէն երես թեքեց ձեզանից: Որևէ առիթ չեմ տեսնում, որ ձեզ դրդի այսօր երեկուանից առաւել յոյս դնել նրանց վրայ: Ձեր միակ պաշտպանները դուք էք. ձեր դիմադրութեամբ և բողոքի աւիւնով վերջապէս պիտի կարողանաք ձեր շուրջը սփռել ազատամիտ մարդկանց զայրոյթ՝ ձեր դահիճների դէմ հանրային կարծիքի ընդվզում առաջացնելու համար:

Եթե ուշանում է արդարութեան ժամը, գոնէ ձեր արիասիրտ վարմունքով պիտի ցոյց տաք, որ արժանի էք լաւ ապագայի և ընկերային ծառայութիւն մատուցած կը լինէք բոլոր հարստահարուածներին, որոնք ամենուր սպասում են դրան և փառապանծ էջ կ'աւելացնէք դատաստանագրերի մատեանի մէջ, որ գրւում է ընդդէմ բռնակալութեան:

Վստահ եղէք, որ ձեր հանդէպ ունեմ խորին համակրութիւններ, որոնք, դժբախտաբար, անզօր են: ■

Աղբիւր՝ **Սեւ Գիրք** (ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՈՃԻՐՆԵՐԻ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ)

(Հայերն այսօր)

Tigran Hamasyan joue l'atout chœur à la cathédrale de Lausanne

➤➤➤ mais, dans la Turquie contemporaine de Recep Tayyip Erdogan, les plaies du passé ne sont de loin pas fermées et la proposition n'est pas passée inaperçue. «Il y a eu des moments très tendus, sur fond d'émeutes dans le pays.» Des pressions désagréables ont entouré les prestations. «A Kars, il y a eu ce que j'appellerais des choses obscures. Des extrémistes se sont organisés contre les Arméniens, il y a eu des menaces. Les médias étaient sur place, des journaux ont fini par en parler et deux députés se sont élevés contre ces discours de haine.» Tigran Hamasyan a même commencé à sentir poindre l'ombre de la peur durant cette tournée. «Un peu tout de même, d'autant que j'étais accompagné de ma grand-mère et de ma femme, sans oublier les membres du chœur.»

Mais la musique reste au centre de ses préoccupations. Le pianiste épris du folklore de son pays, qui habite toujours en Arménie – «simplement parce que c'est là que je me sens à la maison» – a beaucoup appris de cette expérience inédite. «C'était un exercice très fructueux. Je vais intégrer cette expérience dans ma musique. Non pas en travaillant avec des voix, mais avec les idées de composition que j'ai utilisées.» Son prochain enregistrement devrait d'ailleurs le voir retourner au solo, un exercice qu'il sublime avec bonheur. «J'adore ça, pour la liberté que cela procure et pour le défi: c'est la forme où il y a le plus de pression.» L'expression artistique rejoint parfois celle de la politique. ■

(24 heures)

Ազրպէյճանցիները Կը պատրաստուին հայերէն սորվելու

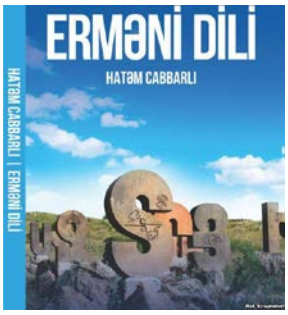

Ազրպէյճանի մէջ լոյս տեսած է «Հայոց լեզու» ուսումնական դասագիրքը. այս մասին կը յայտնէ ազրպէյճանական «Թուրան»-ը: Գիրքին հեղինակը գիտութիւններու դոկտ. Հաթամ Ճապպարլը է:

Գիրքը նախատեսուած է ընթերցողներու լայն շրջանակի համար եւ բաղկացած է 4 մասէ՝ հնչիւնաբանութիւն, ձեւաբանութիւն, շարահիւսութիւն եւ բառակազմութիւն:

Նախաձեռնողներուն հաստատումով, գիրքը պիտի ծառայէ Ազրպէյճանի ազգային անվտանգութեան պահպանման ու լրատուամիջոցներու ճամբով հայկական լրատուութեան հակադարձելու:

«Ձեռնարկը նոր կարելիութիւն պիտի տայ տեղեկատուական պատերազմի պայմաններուն մէջ աշխատող ազրպէյճանցի մասնագէտներուն համար», շեշտած են անոնք: ■

Մի ցուցանմուշի պատմութիւն գաղտնի յուշանուէր՝ յանուն Ազնաւուրի

Աննա Բաբաջանեան

Երբ ֆրանսահայ նշանաւոր *շանսոնիէ* Շարլ Ազնաւուրը 1964-ին առաջին անգամ այցելեց Հայաստան, նրան ընդունեցին մեծ ոգեւորութեամբ եւ կարօտով. թէ՛ երգիչը, թէ՛ ժողովուրդը այդ պահին բաւական երկար էին սպասել: Հռչակաւոր հայի գալստին մարդիկ պատրաստուել էին նախօրօք, իսկ ոմանք էլ նրա հանդէպ իրենց ջերմ վերաբերմունքն արտայայտելու իւրօրինակ լուծումներ էին գտել: Ցուցանմուշը, որն այսօր պահւում է Երեւանի Գիտութեան եւ *տեխնիկայ*ի թանգարանում, Աբովեան քաղաքի «Սիրիուս» գործարանի այդ տարիների աշխատակիցների մտքի թռիչքի եւ երգահանի հանդէպ նրանց տածած սիրոյ երաշխիքն է:

Գործարանի աշխատակիցները, որոնց համար *շանսոնիէ*ի գալուստն իսկական տօն էր, որոշում են նրա պատուին յատուկ յուշանուէրներ արտադրել: Դա, սակայն, վերածուեց մի իսկական «գաղտնի գործողութեան», քանի որ յուշանուէրները ստեղծուեցին շատ քիչ քանակութեամբ, իսկ պաշտօնական վաճառքի դրանք, առհասարակ, չհանուեցին:

Աշխատակիցներն այդ խորհրդանշական իրերը պատրաստում էին խորհրդային իշխանութիւններից թաքուն, քանի որ վերջիններս հրաշալի հասկանում էին, որ Ազնաւուրի այցը Խորհրդային Հայաստանում ազգովի համախմբուելու, ժողովրդի շրջանում ազգային գիտակցութեան զարթօնքի առիթ էր:

Առհասարակ, Խորհրդային Հայաստանում տարբեր ժամանակներում արտադրուել են, օրինակ, «Արարատ 73» հայկական ֆութպոլային ակումբին, երեւանեան տարբեր պատկերների, հայ դերասանների, երգիչների նուիրուած կրծքանշաններ, որոնք, սակայն, թողարկուել են վաճառքի հանելու նպատակով, եւ դրանց մասին պետութիւնը բնականաբար տեղեակ էր, իսկ ահա Ազնաւուրի պատկերով յուշանուէրները բոլորովին այլ հանգամանքներում էին ստեղծուել:

Յուշանուէրներն արտաքինից յիշեցնում էին մի տուփ, որի մէջ թափանցիկ, հաստ ապակու վրայ պատկերուած էր Ազնաւուրի նկարը: Ընդ որում, թանգարանում պահուող սեւ ու սպիտակ գունաւորում ունեցող յուշանուէրից զատ՝ քիչ թուով արտադրուել են նաեւ դրանց գունաւոր տարբերակները. ելեկտրական լարման միջոցով հնարաւոր է եղել ապակուն տարբեր երանգներ հաղորդել: Յուշանուէրները հիմնականում շրջանառուել են գործարանի աշխատակիցների եւ նրանց մտերիմների շրջանում. մէկը միւսին փոխանցելով՝ նրանք կարծես սրտից սիրտ են հասցրել Ազնաւուրից մի «մասնիկ»:

Առանց այդ էլ քիչ թուով յուշանուէրները ժամանակի ընթացքում ձեռքից ձեռք են անցել, եւ յայտնի չէ, թէ դրանցից քանի՞սն են պահպանուել, սակայն գիտութեան եւ տեխնիկայի թանգարանում տեղ գտած այս մէկ նմուշը, որը նախորդ տարի տրամադրել է «Սիրիուս» գործարանի նախկին աշխատակիցներից մէկը, շարունակում է պատմել հայերիս համար պատմական այդ պահի մասին:■

(Հետք)

Demir SÖNMEZ, photographe engagé

Une figure que nous connaissons bien depuis quelques années dans la mesure où elle participe aux activités sportives et politiques, conférences, expositions et concerts organisés par nos diverses associations en tant que photographe professionnel, mais pas seulement. Demir SÖNMEZ est de tous les combats contre l'injustice et porte un intérêt particulier au sort des minorités et des peuples ayant vécu sur le sol d'Anatolie, dont les Arméniens. Il vient d'exposer à Genève sur un sujet qui lui tient beaucoup à cœur sous le titre «*Centième commémoration du génocide arménien: J'y étais*» du 25 au 27 septembre, de superbes photos couleur qu'il a prises lors d'un récent voyage en Arménie, en compagnie des membres du Groupe parlementaire Suisse-Arménie. Certaines de ses photos sont également publiées dans notre journal et notre rédaction tient à lui remercier pour sa précieuse collaboration.■

Photographe professionnel prêt à immortaliser vos plus belles soirées festives (mariages, baptêmes, réunions, concerts)!

Veuillez contacter:**Demir SÖNMEZ**

Photography Geneva
Tél. 079 256 30 11
www.photographygeneva.com

DEMENAGEMENT !

Nous vous prions de nous communiquer votre nouvelle adresse pour que nous fassions la rectification nécessaire et que vous continuiez de recevoir *Artzakank.* En cas de retour, votre ancienne adresse est supprimée de notre fichier.

La rédaction

RENCONTRE AVEC NOS JEUNES MUSICIENS ARMENIENS

Voici longtemps que je désirais entendre les jeunes prodiges d'Arménie.

Le 19 septembre dernier, ils étaient une dizaine sous la direction de Mme Silva Mekinian d'Arménie. Ils faisaient partie de l'Association "Les Nouveaux Noms". Ce groupe a déjà voyagé à Washington, à Prague, au Canada et à Genève (au Palais des Nations).

En Arménie, ils ont participé à plusieurs Festivals entre 2011 et 2015. C'est dire que nos jeunes compatriotes ont connu le succès et ont déjà une grande expérience de la scène.

La soirée a débuté par une présentation de M. Nigolian, président de notre UAS. M. Lionel COURBAZ, Adjoint au Maire de Troinex, a été invité à adresser quelques mots à notre communauté. Deux dames fort actives, Mme Astrig MARANDJIAN de Genève, et Mme Nona VOSKAN d'Erevan assuraient le bon déroulement de la soirée.

Le concert commence par des œuvres profanes de l'art musical arménien, donc avec des instruments traditionnels que sont le doudouk et le kanone.

GAGIK HAKOBYAN, 15 ans (doudouk) "Hovern ynkan" en solo d'abord, puis accompagné au piano par ASTGHIK GHUKASYAN: L'excellence de l'interprétation promet une belle soirée musicale.

MERI MUSINYAN, 8 ans (kanone, avec piano) "Rêves et Etude de Concert " de Kh. Avetissian: Elle joue en solo, puis accompagnée. Ses pieds ne touchent pas le sol, on la rehausse!. L'interprétation est structurée, le style est parfait. Le silence dans le public est religieux.

MERI MUNSINYAN et KRISTINE YENGOYAN 8 ans et 9 ans (kanone) "Impromptu" de Hovanhanisyan: Les deux fillettes, accompagnées au piano, sont stylées, mignonnes et parfaites. Elles conquièrent immédiatement le public.

MERI MUNSINYAN (kanone), KRISTINE ENGOYAN (kanone), GAGIK HAKOBYAN 15 ans (doudouk): Ce trio nous propose une oeuvre de M.Schmitz "Chante, Chante". Sous les doigts plus que professionnels de ce talentueux musicien du doudouk, les deux plus jeunes suivent en artistes, au kanone, sans faille. Quel beau concert!

ASTGHIK GHUKASYAN,17 ans (piano): La pianiste s'adonne seule à une œuvre des plus connues, ô combien difficile de Liszt. Sa maîtrise est totale. Le grand Franz l'attendait manifestement au contour!

SERGUEY YEROYAN, 13 ans (saxophone): Accompagné au piano, ce musicien interprète l'œuvre de Iturade , "Petite Czardas". Avec sûreté, il exécute les plus savantes variations et les plus riches mélodies. Encore un beau souvenir pour nous.

RUBIK SARGSYAN, 15 ans (violoncelle): L'artiste nous propose une œuvre de D. Proper, "Tarantelle", qui met en valeur son instrument. Accompagné de la pianiste, il s'impose par son interprétation brillante. Vraiment nos musiciens sont des artistes accomplis!

NAREK BALDRYAN, 13 ans (Chant): Le moment est capital, le moment est à lui. Il interprète d'abord une chanson fort connue de Charly Chaplin. Il nous comble ensuite de plusieurs mélodies qu'il chante comme de véritables trésors. Toujours avec une voix sûre et puissante; voix d'enfant ou voix d'adulte? ... De toute façon c'est une voix merveilleuse à écouter. Nous aimerions l'emporter avec nous. A lui seul, il est, pour ainsi dire, la vedette de la soirée.

POLINA SHARAFYAN, 15 ANS (violon), "Introduction et Rondo-Capriccioso" de C. Saint-Saëns: Cette candidate a brillé à Moscou en vainqueur. Elle fait preuve d'assurance, comme tous ces jeunes musiciens. La difficulté de cette belle œuvre mérite le silence que lui accorde le public. On supporterait de l'entendre encore...Félicitations!

TRIO: ASTGHIK GHUKASYAN, POLINA SHA-RAFYAN et RUBIK SARGSYAN (piano, violon et violoncelle): Nous entendons enfin avec plaisir des œuvres de KOMITAS et de KHACHATURIAN. Le TRIO, à lui tout seul fait des merveilles. Merci!

Avec quelques paroles de leurs représentants et de quelques parents, les jeunes quittent le plateau, acclamés au grand complet. Comment ne pas leur être reconnaissant de cette soirée de jeunes talents. Nous espérons les revoir.

Eliane Baghdassarian

Université de Genève
Faculté des Lettres - Unité d'arménien

Cours public - Entrée libre

Ecriture de l'histoire et construction d'une mémoire religieuse dans l'antiquité tardive
L'exemple de l'historiographie arménienne

par **Valentina Calzolari Bouvier**
professeure d'études arméniennes

Uni-Philosophes , Salle 204
22, Boulevard des Philosophes

Vendredi 27 novembre 2015 de 14h15 à 16h00
La destruction des temples zoroastriens et la construction des premières églises de l'Arménie antique entre réalité et discours narratif

Vendredi 11 décembre 2015 de 14h15 à 16h00
"J'ai oublié mon peuple et la maison de mon père": quand les Arméniens s'inspirent du modèle juif pour se poser en peuple élu

PREMAT S.A.
IMPORT & EXPORT
9, RUE DES ALPES
CH - 1201 GENEVE
TEL. 022 731 69 35

ARATOURS Travel Services
Le tourisme à visage humain
aratours
Laissez-nous vous enchanter!
NOS DESTINATIONS
Arménie, Biélorussie, Géorgie, Iran, Ouzbékistan, Kazakhstan, Kirghizistan, Moldavie, Russie, Tadjikistan, Turkménistan.
Rte des Arsenaux 9, CP 85, 1701 Fribourg, Tél +41 26 322 7277, Suisse
Koryuni 7, 0025 Erevan, Tél +374 10 52 06 07, Arménie

Interview exclusive avec Pakrat Estukyan

Pakrat Estukyan est le rédacteur de la section arménienne du journal *Agos*, le premier hebdomadaire bilingue arménien-turc fondé par Hrant Dink en 1996. Il présente plusieurs émissions de télévision et de radio diffusées depuis la Turquie, la France et la Belgique dans lesquelles il traite des sujets sur la vie culturelle arménienne. Membre de plusieurs commissions de réflexion sur des questions politiques et sociales, M. Estukyan écrit aussi des nouvelles dont une sélection a été publiée sous le titre de «Պանդուխտ Երգեր» (Chants d'exil), traduite en turc par l'auteur et publiée sous le titre de «Hay Hikayeler».

En profitant de son passage à Genève le 15 octobre passé pour participer à la discussion-débat sur la presse arménienne en Turquie actuelle organisée dans le cadre de l'exposition "Fragments" au Théâtre St-Gervais à Genève, *Artzakank* a réalisé cette interview avec lui.

***

Artzakank: Quelle a été l'impact des commémorations du centenaire du génocide des Arméniens à travers le monde sur les Arméniens de Turquie? Quelle a été la position des Arméniens d'Istanbul? Ont-ils participé aux manifestations organisées sur la place Taksim et devant la gare Haydar Pacha?

Pakrat Estukyan: Les Arméniens de Turquie font partie intégrante du peuple arménien dans le sens global du terme. Cependant, contrairement aux autres Arméniens, ils vivent en Turquie, qui en tant qu'Etat, a ses principes dont le plus important est la négation du génocide des Arméniens. Compte tenu de cette réalité, les Arméniens de Turquie savent que la Code pénal du pays prévoit des sanctions pour les personnes qui s'expriment à ce sujet et dès lors, n'en parlent pas trop. Cette prudence est aussi due à un autre facteur: les familles arméniennes ont peur de transmettre cette conscience à leurs enfants pour éviter qu'ils éprouvent de la haine envers les Turcs, une haine qui pourrait constituer un danger pour eux dans le futur. C'est la raison pour laquelle elles racontent souvent l'histoire de manière plus modérée ou bien, essayent de ne pas en parler en présence des enfants. En contrepartie, dans la diaspora le seul facteur pour la préservation de l'identité arménienne semble être la turcophobie et on élève les enfants dans la haine du Turc. Cela est dû au fait que les Arméniens ne sont pas capables d'expliquer les faits plus complexes de 1915. Ils ne s'interrogent pas sur le rôle de l'Europe et du monde civilisé ainsi que sur la stratégie adoptée par ces derniers pendant le génocide des Arméniens. Par exemple, comment se fait-il qu'en réponse à notre lettre adressée à la Reine d'Angleterre, les Anglais ont indiqué que leurs navires ne pouvaient pas monter sur nos montagnes? Pourquoi à la veille de leur retrait de Cilicie, les Français ont-ils refusé de donner suite aux supplications des Arméniens qui leur demandaient de laisser les armes et ont répondu sans aucune pitié qu'ils allaient les remettre aux Turcs? Mais les Arméniens ne veulent pas tenir compte de ces faits historiques et ont trouvé une explication simpliste: Les Turcs ainsi que les Kurdes et les musulmans en général, nous ont massacrés car ils étaient méchants, ils étaient des barbares. Bien sûr que les Turcs ou les musulmans de l'époque, tous les peuples musulmans de l'Empire ottoman, nous ont massacrés, exterminés et perpétré un génocide contre notre peuple; mais aujourd'hui, nous vivons dans ce pays, nous avons des contacts avec un peuple, et ne pouvons pas considérer tous les Turcs autour de nous comme des assassins. Si vous passez devant une école primaire en Turquie vous verrez que les élèves ne sont pas différents de ceux de n'importe quelle école primaire des autres pays. Nous ne pouvons pas voir une différence et dire qu'ils sont nos ennemis et qu'une fois devenus adultes, ils seront des assassins. Bien sûr qu'il y a parmi eux des futurs Perinçek mais aussi des futurs Taner Akçam. C'est un fait que nous ne pouvons pas nier. Nous, les Arméniens, sommes tellement naïfs que nous pensons que Taner Akçam et Ragib Zarakolu ont probablement des ancêtres arméniens. Dans ce contexte, nous avons eu de la peine à imaginer qu'une manifestation puisse avoir lieu sur la place Taksim, dans le centre d'Istanbul, pour condamner le génocide, et inviter l'Etat à présenter des excuses. Lors de la première manifestation de ce genre, il y a eu à peine cinq cents personnes dont une cinquantaine d'Arméniens. Petit à petit ce nombre a augmenté et cette année la manifestation a rassemblé plusieurs milliers de participants. Nous avons aussi été témoins d'un acte plus audacieux: Ne se contentant pas d'un rassemblement pour commémorer nos morts, les jeunes du mouvement *Nor Zartonk** ont organisé une marche depuis Galatasaray jusqu'à la place Taksim en scandant des slogans et en portant des pancartes avec les photos des martyrs du 24 avril. C'était très impressionnant! Les Arméniens de notre communauté, à l'exception des membres de *Nor Zartonk*, ne participent pas à ces manifestations car ils n'ont ni la culture, ni la tradition des manifestations et dès lors, restent neutres. Cette année le nombre des manifestants arméniens a toutefois enregistré une hausse avec la participation massive des délégations arméniennes de la diaspora.➤➤➤

(Photo BerjArabian)

(*) Une initiative de la société civile commencée par des jeunes arméniens de Turquie. La deuxième partie de l'interview avec Pakrat Estukyan à paraître dans notre prochain numéro sera consacrée à ce mouvement.

Interview exclusive avec Pakrat Estukyan

➤➤➤ **A.** Ces derniers temps on parle beaucoup des Arméniens islamisés et «cachés». La question fait couler beaucoup d'encre dans la presse arménienne et fait l'objet de discussions passionnées. A votre avis, comment les Arméniens devraient-ils traiter cette question délicate?

P. E. Les Arméniens devraient avoir une approche chrétienne comme dans la parabole de l'enfant prodigue où le père dit: "*Il était mort et il est vivant, il était perdu et il a été retrouvé*". Je souhaiterais porter ce regard sur les Arméniens islamisés parce que pendant cent ans ils ont vécu une vie incompréhensible. N'ayant pas eu de contacts avec eux, nous avons pensé qu'ils avaient profité des opportunités que le pays leur offrait aux niveaux social et économique et qu'ils devraient être contents. Maintenant que nous commençons à faire leur connaissance, nous comprenons qu'ils ont fait beaucoup d'efforts pour préserver leur identité. Il y a deux ans, j'ai rencontré un Arménien qui vit toujours à Sebaste (Sivas). Il m'a expliqué que son père s'était converti à l'islam en 1945 mais qu'il n'y avait jamais eu de mariages mixtes dans sa famille, alors que cela était devenu courant parmi les Arméniens d'Istanbul, avant d'ajouter: *"Dites-moi maintenant, qui de nous est resté plus arménien, moi ou vous? Il est vrai que notre arménité n'est pas celle que vous connaissez. Nous sommes allés d'une ville à l'autre à la recherche des nôtres afin que nos enfants n'épousent que des Arméniens comme nous."* J'ai rencontré d'autres personnes qui m'ont dit la même chose.

A. Mais que demandent ces Arméniens qui commencent à retrouver leurs racines des Arméniens en général?

P. E. Ils demandent de redevenir arméniens, de voir leurs enfants devenir arménophones, de s'afficher en tant qu'Arméniens, d'être reconnus en tant que tels par le peuple arménien. Mais nous sommes hésitants, nous cherchons des arrière-pensées dans leur démarche et nous demandons comment pouvons-nous être sûrs qu'ils soient vraiment arméniens. Comment savoir? Si je ne peux pas être sûr, pourquoi devrais-je les rejeter au lieu de leur tendre les bras? Pourquoi ne devrais-je jamais être trompé ou exploité? Certainement quelques personnes me tromperont mais je parle de la masse. Le risque de voir quelques personnes nous tromper nous pousse à les rejeter tous. A mon avis ceci n'est pas raisonnable d'un point de vue national. Nous étions arméniens avant de devenir chrétiens. Pour moi, l'arménité représente une plus grande valeur que le christianisme.

Ils ont préservé certaines composantes de l'identité arménienne et ont un grand désir de se réapproprier la langue et la culture. L'année passée, j'ai accompagné un groupe de 45 personnes en Arménie. Il fallait voir l'enthousiasme de ces Arméniens de Diyarbakir de langue maternelle kurde en train de se préparer pour aller à Etchmiadzine. Ils avaient tous apporté des habits spéciaux pour l'occasion autres que ceux portés les autres jours. J'ai eu les larmes aux yeux en voyant leur sérieux, leur manière de communiquer avec les clergés, les sentiments d'exaltation qu'ils ont manifestés à l'intérieur de la cathédrale, j'en ai été très impressionné et je me suis dit: ils sont nous! Nous devons leur ouvrir nos bras et nos cœurs même si quelques-uns parmi eux risquent de nous décevoir.

Cours d'arménien à Diarbakir (armtr-beyondborders.org)

A. Depuis le début de l'année vous présentez l'émission hebdomadaire "Baduhan" (la fenêtre) en turc sur la chaîne de télévision kurde *Med Nuce* qui émet depuis Bruxelles. Pourriez-vous nous expliquer dans quelles circonstances cette émission a vu le jour, quels sont ses objectifs et à qui s'adresse-t-elle?

P. E. J'ai accepté sans hésitation la proposition qui m'a été faite par cette chaîne kurde. C'est moi qui ai choisi le nom et défini le cadre et le contenu de l'émission. Elle traite de la culture arménienne qui est une notion très vaste. Je suis complètement libre dans le choix des sujets et des invités. Les programmes sont soit en arménien soit en turc selon la langue de mon invité(e) avec sous-titres dans l'autre langue. Ils sont diffusés tous les lundis à 21h. Nous avons réalisé des émissions sur quelques anciens métiers des Arméniens disparus ainsi que sur la cuisine, la littérature et certains thèmes sociaux. Dernièrement, j'ai préparé des émissions en Arménie en interviewant entre autres, Hratchya Tamrazian, le directeur du Matenadaran, Suren Danielyan, le directeur du Centre Spyurk pour la recherche et la formation et Hasmik Harutyunyan, une des meilleures interprètes de la musique traditionnelle arménienne de nos jours.

Notre émission est très suivie en Turquie mais aussi en Europe. Je précise que plusieurs chaînes de ttélévision et de radio ont leurs locaux dans le même immeuble que *Med Nuce* et diffusent leurs émissions en turc et en kurde. Les Kurdes ont aussi une chaîne de télévision à Istanbul qui diffuse seulement en turc. C'est sur cette chaîne que mon ami Aris Nalci présente son émission "Gamurch" (le pont) traitant des sujets concernant les Arméniens et les autres minorités non-musulmanes de Turquie. Les téléspectateurs préfèrent suivre les nouvelles sur ces médias alternatifs vu que beaucoup de chaînes➤➤➤

La musique dans toute sa splendeur

Le mercredi 14 octobre avait lieu au Point-Favre un extraordinaire concert avec l'Orchestre des Variations symphoniques, le Chœur Symphonique de Vevey, Florence von Burg, violoniste et pianiste, Kariné Mkrtchyan, soprano, et Claude Darbellay, baryton-basse.

Dans la première partie le programme annonçait l'Adagio d'Albinoni, œuvre archi-connue mais que Luc Baghdassarian, avec son magnifique Orchestre, nous fit découvrir sous un jour quasi-céleste avec une sensibilité, une richesse des sonorités et une pureté qui enchanta littéralement le public. Après de longues ovations et rappels, nous entendîmes la Suite Hoberg op. 40 "dans un style ancien". Là aussi ce fut un régal d'entendre ces "danses" qui se suivaient rebondissantes de vie, chacune avec son caractère bien défini et avec un grand raffinement.

Il faut souligner l'excellence des 7 solistes qui formaient ce soir les Variations Symphoniques et qui sous la baguette de leur chef jouaient tous dans un même souffle, s'écoutant toujours et avec un énorme plaisir. Le public ovationna encore plus longuement cette interprétation grandiose.

Après l'entracte était programmé le magnifique Requiem de Gabriel Fauré, que j'ai entendu de nombreuses fois et dans de différentes interprétations. Dans l'interprétation de ce soir, avec l'arrangement pour un petit orchestre, soutenu au piano par Florence von Burg, nous donna une grande impression de sincérité et de simplicité (certainement due à un travail très méticuleux) nous portant tout naturellement dans ce monde mystique avec un sentiment de profondeur et de piété.

Claude Darbellay d'abord, puis Kariné Mkrtchyan dans son air "Pie Jesu" furent très convaincants et touchants dans leur interprétation.

Le public, quoique peu nombreux à cause d'une publicité "quasi inexistante" fit un vrai triomphe à la fin de ce Requiem si juste dans l'esprit de Fauré et si merveilleusement rendu par Luc Baghdassarian. Vraiment un concert inoubliable!■

V.B.S.

Interview avec Pakrat Estukyan

➤➤➤ sont pro-gouvernementales et sont soumises au contrôle des autorités. Il faut dire aussi que ces derniers temps on remarque une importante prise de conscience politique parmi les minorités non-musulmanes qui s'est manifestée lors des élections législatives du 7 juin passé par un vote massif en faveur du HDP. Ce parti, qui n'est plus un parti kurde, se présente comme défenseur des valeurs de la démocratie et se veut représentatif de la société turque dans sa diversité, d'où son succès parmi les électeurs issus des minorités.■

(*A suivre*)

LITERARY ARK

Créé sous ce nom en 2001, avec le concours de l'AOKS et du Ministère de la Culture, ce festival réunit en Arménie des poètes de divers pays auxquels il donne l'occasion de rencontrer des écrivains locaux et des étudiants de l'Université d'Erevan, ainsi que de débattre sur des sujets d'actualité. Organisé par David Matévossian, la cinquième édition de "Literary Ark" a eu lieu à Erevan puis à Tsaghkadzor, du 20 au 20 septembre, sur le thème: "Les écrivains et les graves enjeux du XXIème siècle". J'ai eu l'honneur et le bonheur d'y participer, en compagnie de poètes d'une quinzaine de pays - dont l'Iran, la Jordanie et Israël ,,,

LITERARY ARK 2015 FESTIVAL

Mesrop Machtots ... Narekatsi ... Sayat-Nova ...
Komitas ... Varoujan ... Tcharents ... Paradjanov ...
ARMÉNIE ... HARMONIE ... *O Kragandaban*!
Venus des quatre coins du monde
avec des mots de tous les jours
nous construisons une arche lumineuse
non moins qu'insubmersible ...

Vahé GODEL (7/X/15)

Avis important à toute personne qui annonce des manifestations dans *Artzakank*

En cas d'annulation ou de changement de date après la parution de votre annonce nous vous prions de faire circuler l'information à travers la newsletter hebdomadaire du Centre arménien en envoyant un message à: info@centre-armenien-geneve.ch afin d'éviter que les personnes intéressées ne se déplacent pour rien.

Messes arméniennes en Suisse alémanique et à Neuchâtel

Date	Heure	Lieu	Adresse
15.11.2015	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
22.11.2015	14 30	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
04.12.2015	18 00	Oekumeni/ Predigerkirche	8001 Zürich ZH
13.12.2015	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
20.12.2015	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
06.01.2016	19 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
10.01.2016	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
17.01.2016	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
24.01.2016	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG

www.armenische-kirche.ch
Pfr.ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87

BIG net SA
Nettoyages
Tél. +41(0)22 785 01 85
15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch
www.big-net.ch

Inter Protection Technology
Système CEC™
Assainissement de conduites
Nettoyage mécanique et protection interne des conduites contre la corrosion ultérieure
Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch
Rouillé Sablé Protégé
Tél. 0041 22 735 42 72
g.vatchev@interprotection.ch

COMMUNICATIONS

NAISSANCE

Aude-Sophie et Vahé Vartzbed ont la joie d'annoncer la naissance de leur fils **Andrea, Arnaud, Armen**, le 1er octobre 2015 à Genève.

Arpi Titer et Garo Ohanian ont la joie d'annoncer la naissance de leur fils **Tigran** le 22 octobre 2015 à Oberentfelden.

Toutes nos félicitations aux heureux parents.

DECES

Monsieur Knud Skytte Kristensen, époux de Mme Nevart Kristensen, survenu le 11 octobre 2015 à Genève.

Monsieur Kegham Avedisyan, survenu le 13 octobre 2015 à Genève.

Madame Agnes Janovsky née Tovmasbeguian, survenu le 15 octobre 2015 à Genève

Toutes nos condoléances aux familles.

DONS

Pour Artzakank

M. Hovann Simonian	CHF	300.-

Pour le repos de l'âme de Mme Marcella Riccioli

Pour la Paroisse Sourp Hagop Genève - Région lémanique de l'Eglise apostolique arménienne

Maral & Ara Simsar	CHF	100.-

A la mémoire de M. Ohannes Gurun

Pour la Paroisse Sourp Hagop Genève - Région lémanique de l'Eglise apostolique arménienne

Mme Ani Gurun	CHF	550.-
Mmes Araksi & Maral Sahil	CHF	100.-
Mme Tanya Damla Popovich	CHF	50.-
Mme Rita Arzuman	CHF	200.-
Vilma & Garabed Yelegen	CHF	100.-
Dr. & Mme Setyan	CHF	100.-
M. & Mme Kazanciyan	CHF	100.-
M. & Mme Lacinoglu	CHF	100.-
M. & Mme Avedisyan	CHF	100.-
M. & Mme Vanliyan	CHF	100.-
M. Daniel Lavasseur	CHF	20.-
Famille Lachaire	EUR	150.-

Pour Artzakank

Mmes Araksi & Maral Sahil	CHF	100.-
Vilma & Garabed Yelegen	CHF	100.-
MM Garabed & Ara Toroslu	CHF	100.-
Famille Cilaciyan	CHF	50.-
Famille Gros de Mouge	EUR	150.-

Pour l'Ecole Topalian

Mmes Araksi & Maral Sahil	CHF	100.-
Vilma & Garabed Yelegen	CHF	100.-
Nadya & Haci Garibian (N.Y.)	CHF	300.-
Gülüsar & Hagop Dedeoglu (N.Y.)	CHF	200.-
M. & Mme Lacinoglu	CHF	100.-
Famille Siran Kurkcuoglu & Famille Vio (Canada)	EUR	200.-

La Paroisse Sourp Hagop, le journal Artzakank-Echo et l'Ecole Topalian remercient chaleureusement les généreux donateurs.

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois), de 14h30 à 16h30, à l'Ecole Topalian, cours de langue arménienne, pour adultes et adolescents (à partir de 12 ans). Préparation du programme de l'option arménien du baccalauréat français. Un minimum de connaissance en arménien (écriture et lecture) requise.
Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Informations: christinesedef@hotmail.com Réservez dès à présent le samedi 14 mai 2016 pour le Gala Sanahin.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Tous les vendredis: de 19h00 à 21h0: Le **club d'échecs Tigran Petrossian** accueille les joueurs, jeunes et adultes, pour une soirée d'entrainement, au 5 rue Louis-Favre. Nous offrons aussi des possibilités de cours pour débutants ou avancés. Contact: Raffi Garibian 079 200 4567, Garabed Yelegen 079 538 51 26.

À l'attention de nos lecteurs

L'édition spéciale Artzakank *dédiée au centenaire du génocide des Arméniens est maintenant épuisée! Compte tenu de son succès, le comité de rédaction a décidé de la mettre en ligne. Elle est disponible sur* **www.genocide1915.ch** *rubrique* ***Edition spéciale Artzakank***

Visitez
www.genocide1915.ch

Pour des informations détaillées sur les différentes manifestations dédiées au centenaire du Génocide des Arméniens

IMPORTANT!

Dernier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro: **15 décembre 2015**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԺԸՆԵՒ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE GENEVE
REGION LEMANIQUE
SAINT-HAGOP
EGLISE APOSTOLIQUE
ARMENIENNE

ՏՕՆԱՑՈՅՑ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՅԵՄԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2015

ՇԱԲԱԹ 21 ՆՈՅՄԲԵՐ – Ս. Աստուածածնի տաճար ընծայման տօնը երեք տարեկանին:
ՇԱԲԱԹ 28 ՆՈՅՄԲԵՐ – Սրբոցն Առաքելոցն եւ առաջին լուսաւորչացն մերոյ Թադէոսի եւ Բարթուղիմէոսի:
ՇԱԲԱԹ 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ – Սրբոցն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի ճգնաւորին եւ Մելիտոսի եպիսկոպոսին:
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ - Սրբոցն Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբայ Տեառնեղբայր առաքելոյն:
ՇԱԲԱԹ 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ – Սրբոցն Ստեփանոսի նախասարկաւագին եւ առաջին մարտիրոսին:
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ – Սրբոցն առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի:
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ – Բարեկենդան Ս. Ծննդեան պահոց:

ԼՈՒՐԵՐ ԺԸՆԵՒԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՋՐՕՐՀՆԷՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կիրակի 11 Հոկտեմբեր 2015-ին, յաւարտ Ս. Պատարագի Զուիցերահայոց Թեմի Առաջնորդական Տեղապահ եւ Ժընեւի ու Լեման շրջանի հոգեւոր հովիւ Հոգշ. Տ. Գուսան վրդ. Ալճանեան Ս. Էջմիածինէն բերուած նոր Օրհնուած Ս. Միւռոնով կատարեց Ջրօրհնէքի հոգեպարար արարողութիւն: Օրուան պատգամի ընթացքին Հայր Սուրբը անդրադարձաւ Սրբալոյս Միւռոնի օրհնութեան մասին որ կատարուած էր Էջմիածնի մէջ կիրակի 27 Սեպտեմբերին Ձեռամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Ս.Յակոբ Եկեղեցւոյ կողմէ Հայր Գուսանին հետ Ծխական Խորհուրդի ատենապետ Տիար Տիգրան Եազմաճըեան ներկայ գտնուած էին այս արարողութեան:

Ջրօրհնէքի արարողութենէն ետք ներկաները հրաւիրուեցան եկեղեցւոյս սրահը Սիրոյ Սեղանի շուրջ եւ ճաշակեցին Տիկիններու կողմէ պատրաստուած համադամ ճաշերն ու անուշեղէնները:

Օրուան մթնոլորտը ճոխացուց վերջերս Ժընեւ հաստատուած Հալէպահայ երաժիշտ՝ Սալեմ Պալի, որ դաշնամուրի վրայ ներկայացնուց հայկական երգերու եւ երաժշտութեան գեղեցիկ փունջ մը:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԵՏ

Չորեքշաբթի 23 Սեպտեմբեր 2015-ին, Ս.Յակոբ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ Ծխական խորհուրդի անդամները, հրաւիրուած էին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի ի պատիւ Զուիցերիոյ մէջ Լիբանանի դեսպանի կողմէ կազմակերպուած Քոքթէյլին՝ Պերն: Յաջորդ օրը Զուիցերիոյ Begnins քաղաքի մէջ կազմակերպութեամբ ARMENOFAS «Federation Suisse – Armenienne»-ի հանդիսութիւն մը տեղի ունեցաւ որուն աւարտին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետ իր երախտագիտական խօսքը արտասանեց ի յիշատակ Pasteur Antony Krafft- Bonnard-ի եւ բոլոր այն նուիրեալներուն որոնք Հայ որբերը խնամեցին եւ ամոքեցին Ցեղասպանութենէն փրկուած բեկորները:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Հինգշաբթի 17 սեպտեմբերէն սկսեալ շաբաթական դրութեամբ սկսած է արդէն Տարեկան Մեծ Տօնավաճառի գլխաւոր ճաշատեսակի պատրաստութիւնը: Աւանդութիւն մը որ կը փոխանցուի սերունդէ սերունդ շուրջ յիսուն տարիներէ իվեր: Այս Տարի Տօնավաճառը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ եւ Կիրակի 21-22 Նոյեմբերին:

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ժընեւի եւ Լեման Շրջանի Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ Ծխական Խորհորդը կը հրաւիրէ հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու Ս. Յակոբ Մծբնացիի տօնին կիրակի 13 դեկտեմբեր 2015-ին, ուր յաւարտ Ս. Պատարագի պիտի կատարուի մատաղօրհնութիւն, որմէ ետք ուրախութեամբ կուզենք համախմբել Ձեզ սիրոյ սեղանի շուրջ:

Այս էջը պատրաստեց՝ ՄԱԹԻԿ ԷՊԼԻՂԱԹԵԱՆ

ԹՈՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ
ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch
Rédaction Maral Wurry

No. 21

Mercredi 16/09/2014 la rentrée scolaire à l'école Topalian: Une nouvelle année scolaire qui commence. L'équipe enseignante remplie de joie a accueilli les élèves. Suzy Sahakian (classe des petits), Nevrik Azadian (classe des grands, langue occidentale), Valya Dadoyan (classe des grands, langue orientale).

Cette année l'école compte quelques 34 élèves, des nouveaux arrivants et surtout beaucoup de petits qui représentent la relève de demain. L'école leur souhaite la bienvenue !

Suzy SAHAKIAN: 11 élèves dans la classe des tous petits du jardin d'enfants (3 à 5 ans). Certains parlent couramment l'arménien et d'autres très peu. La journée est organisée ainsi: initiation et apprentissage du vocabulaire, des chiffres et l'alphabet arménien, en s'amusant. Lecture des contes (hekyat), chants, rythmique, jeux et travaux manuels.

Travail en tandem avec la classe de Suzy à l'aide des **Ipads** sur des programmes pédagogiques riches et attractifs**,** afin de familiariser tous les élèves à l'alphabet arménien et à la construction des mots, travail basé sur la mémoire visuelle et auditive. Avec Maral Wurry et une fois par mois éveil à la foi.

A l'occasion de l'anniversaire d'Adrien

Scolarité: Le financement de l'école, selon le souhait de **M. Hagop Topalian** dont la devise était **«Hay Abrink»**, est assuré en grande partie par sa Fondation. Cependant, une participation symbolique est demandée aux parents. Le montant forfaitaire pour une année scolaire par enfant est de :

Fr 200.- le matin ou l'après-midi (sans repas, ni transport)
Fr 300.- le matin ou l'après-midi, avec repas (sans transport)
Fr 400.- les après-midis (avec repas et le transport de l'après-midi)
Fr 400.- la journée avec repas (sans transport)
Fr 500.- la journée avec repas/transport matin et après-midi

Dates à retenir:

Fête de Sourp Hagop (Noël à l'école)
Dimanche 20 décembre 2015

Les Vacances scolaires

Vacances de Noël et Nouvel An
Jeudi 24 décembre 2015 au vendredi 8 janvier 2016
reprise le 13/01/2016

Vacances de février
Lundi 15 février au vendredi 19 février 2016

Vacances de Pâques
Jeudi 24 mars au vendredi 1 avril 2016

Pour la bonne organisation du ramassage scolaire ainsi que du déjeuner de midi, veuillez avertir l'école en cas d'absence de votre enfant un jour avant en contactant :
Bus: M. Onisto 079200859 ou Mme Onisto 0794386223
Mme Nevrik Azadian 022.7431780/ 0798275443

Զուիցերահայ Միութիւն
Union Arménienne de Suisse

NOUVEAU COMITÉ DE L'UNION ARMÉNIENNE DE SUISSE

Le dimanche 11 octobre 2015 à 18h00 s'est tenue l'Assemblée Générale extraordinaire de l'Union Arménienne de Suisse durant laquelle un nouveau comité a été élu pour les trois prochaines années. L'objectif premier du comité est de rassembler la communauté et d'assurer une coopération fraternelle avec toutes les autres associations arméniennes. Cette élection faisait suite au retrait prématuré du comité précédent élu en 2014.

Le nouveau comité 2015-2018 est composé de :

Nejdeh Khachatourian (président), Shant Ghouchian (vice-président), Hayguhi Zancanaro (secrétaire), Vatché Markoussian (Trésorier), Julieta Toruslu Ovanesian (conseillère), Miganouche Lucy Baghramian (conseillère), Sona Akopyan (conseillère), Christophe Kurkdjian (conseiller), Harout Bogharian (conseiller), Artush Yeghiazaryan (conseiller).

Nejdeh Shant Hayguhi Vatché Julieta

Miganouche Sona Christophe Harout Artush

La nouvelle équipe tient à exprimer ses remerciements sincères à ses membres soucieux de l'avenir de leur association et pour la confiance témoignée à son égard ainsi qu'aux amis de l'UAS pour leur proposition d'aide et de soutien.

BLOOD FOR MEMORY
Give a drop of life

Vous connaissez sans doute le projet *Blood for memory.* Ce noble projet qui représente la transmission de la vie à travers un don de sang a été initié à Genève par quelques jeunes dans le cadre des événements organisés pour la commémoration du centenaire du Génocide des Arméniens.

Le comité de l'Union Arménienne de Suisse souhaite se rendre ensemble au centre de transfusion sanguine de l'HUG afin de faire un don du sang collectif et invite tous ses amis à participer à cet événement.

La date de ce don sera annoncée prochainement mais nous vous invitons d'ores et déjà à nous contacter en utilisant notre adresse courriel : info@uasdirect.com et de nous annoncer votre volonté de prendre part à ce mouvement de solidarité.

Centre de transfusion sanguine
Rue Gabrielle-Perret-Gentil 6
1205 Genève

Les lundis et jeudis de 11h à 19h
Les mardis, mercredis et vendredis de 7h30 à 15h
Les 1ers et 3e samedis du mois,
de 8h30 à 12h

JEUX INTERCOMMUNAUTAIRES

EURO ARMENIAN GAMES 2016
AMSTERDAM

Pâques 2016, du 25 au 28 mars, ce sont nos amis d'Amsterdam qui organiseront les 21e jeux intercommunautaires arméniens.

Les disciplines proposées sont les suivantes :

Basketball (équipes féminine et masculine), Football en salle (équipes féminine et masculine), Volleyball (mixte - filles et garçons), Badminton (filles et garçons), Tennis de table (filles et garçons) et Echecs & Backgammon (filles et garçons).

Passer un excellent week-end sportif ensemble à Amsterdam vous parle ?

L'Union Arménienne de Suisse souhaite participer à ces jeux avec des équipes que nous devons constituer dès maintenant! Alors nous vous attendons !

Contactez-nous rapidement afin d'en discuter et d'organiser un excellent week-end ensemble à Amsterdam.

Les personnes intéressées sont priées de nous écrire à info@uasdirect.com.

Avec nos salutations sportives